

Ochrana drobných zvířat ve městě

Praktické informace, vysvětlení. Opatření, které může udělat každý

[Kachny divoké](#) na Ostrově v centru Českého Krumlova, 2021

Obsah

Obsah	2
Podmínky divokých zvířat v Českém Krumlově	5
Doporučení ochrany drobných zvířat ve městě	8
Kontakty	9
Záchrané stanice divokých zvířat	9
Rozovy u Temelína	9
Veterinární ordinace v Českém Krumlově	9
Organizace zabývající se životním prostředím mimo ČK	10
Oblastní inspektorát České inspekce životního prostředí - České Budějovice	10
Správa NP a CHKO Šumava - Vimperk,	10
AOPK, Správa CHKO Blanský les - Vyšný	10
Lesy Města Český Krumlov s.r.o. - sídlo Domoradice	10
Lesy ČR - Lesní správa Vyšší Brod - sídlo Domoradice	10
Vojenské lesy a statky s.p. - Divize Horní Planá	10
Okresní myslivecký spolek Český Krumlov - sídlo Domoradice	10
Nejčastější hrozby týkající se divokých zvířat:	11
neznalost zákonů o ochraně ohrožených druhů zvířat, rostlin, nebo krajiny	11
Proč nedávat divoká zvířata do útulku pro nalezená domácí zvířata?	11
Proč nemít zraněná divoká zvířata v kontaktu s hospodářskými zvířaty?	11
Ptáci ve městě - výskyt, krmení, hnízdění, ochrana	12
Mapa rozmístěných krmítek a budek v Českém krumlově	12
Proč krmit zpěvné ptáky	12
Jak krmit zpěvné ptáky	13
Jak nekrmit zpěvné ptáky	13
Krmítka pro zpěvné ptáky	14
Napájení a zdroje vody	14
Co ohrožuje ptáky ve městě	15
Co můžete udělat když objevíte:	15
Jaké ptáky můžeme vidět v Českém Krumlově a blízkém okolí?	16
Ochrana ptáků před nárazy do skel	17
Hnízdění dravců, sov na sídlišti, na balkonech, výškových budovách	18
Atrapy dravců a sov na budovách	19
Vlaštovky, jiříčky, holubi, vrabci	20
Ptačí krmítka - vhodné typy a umístění	21
Hnízdění zpěvných ptáků - hnízda, budky, umístění a péče	21
Ptáci a architektura	21
Budky pro ptáky	22
Hřebík nebo drát na připevnění - co je lepší?	23
Časté chyby při výrobě ptačích budek	23
Doporučované dřeviny od ČSO s jedlými plody	24

Vodní ptáci ve městě - hojní i zranitelní	24
Vrubozobí ptáci:	24
Jaké vodní ptáky můžeme vidět v Českém Krumlově?	26
Brodiví ptáci	26
Vodní živočichové, ryby a vodní prostředí	27
Příčiny ohrožení vodních živočichů, obojživelníků a ryb	27
Co můžete pro vodní život udělat:	27
Co nemusíte dělat	28
Žáby a obojživelníci - pohyb, místa, doba, intenzita	29
Jaká zvířata tu můžeme vidět?	30
Hadi, slepýši, ještěrky a jejich úkryty	30
Jaká zvířata tu můžeme vidět?	31
Měkkýši - jsou doma na suchu i ve vodě	32
Kočky domácí - jejich vliv na zvířata venku	34
Veverky - krmení, hnízdění, ohrožení ve městě	35
Čím krmit veverky v parku nebo na zahradě?	36
Co ohrožuje veverky ve městě?	36
Kuny - proč se ve městě zdržují?	37
Jaká zvířata můžeme v městských parcích vidět?	37
Ježci a jejich život ve městě - udělejte pro ně něco	38
Čím jsou ohrožováni ježci	39
Ježci a jejich mláďata	39
Co dělat, když potkáte ježka venku v nepřírozené situaci?	40
Krtci a drobní hlodavci v zahradách	40
Netopýři a jejich noční život - užiteční a neškodní	41
Budky pro netopýry	42
Létající hmyz ve městě - přirozené úkryty a výskyt	42
Jak létajícímu hmyzu neškodit a vycházet mu vstříc?	44
Housenky na zelenině a škůdci na ovocných stromech?	47
Jak omezit komáry?	50
Jaký hmyz můžeme v okolí města vidět?	50
Klíšťata ve městě - opatření a prevence	51
Čmeláci ve městě - ochrana a podpora	52
Jak jsou čmeláci užiteční na zahradách?	53
Včely ve městě - chov, podpora a opatření	53
Jak změnit zahradní trávník na květnatou louku?	55
Hmyzí hotely pro kdekjaké brouky	56

Chroust obecný - je na místě hrůza z přemnožení?	56
Sršni a jejich hnízda - proč bychom se neměli bát	57
Vícedruhové louky, sady, klidové zóny, zahrady na pomezí města a otevřené krajiny	58
Louka není trávník	58
Jaro - období přípravy	61
Léto - období růstu	62
Podzim - období naplnění	64
Jaké druhy hmyzu můžeme na loukách čekat:	65
Jaká divoká zvířata jsou závislá na zdravých loukách	65
Zima - období klidu	65
Jaké zásahy louce prospějí	65
Otázky a odpovědi	68
Závěrem	72
Tiráž	73
Doporučované weby a zdroje pro pořízení drobného vybavení:	73
Fotografie k dokumentaci	74
Licence:	74

Podmínky divokých zvířat v Českém Krumlově

V Českém Krumlově a blízkém okolí žije množství drobných zvířat. Můžeme zmínit například zpěvné ptáky, drobné savce a hlodavce, luční hmyz, ve vodních tocích ryby a další vodní živočichové, např. obojživelníci, plazi. Do okrajových částí města proniká i lesní zvěř, dravci.

Přirozená místa výskytu zvířat jsou v **městských parcích**. Dále jsou to **otevřená prostředí sídlišť, zahrádkářské kolonie, zahrady rezidenčních čtvrtí**. Zvířata jsou samozřejmě ve všech neobydlených místech, **brownfieldech** na okrajích města. Přichází opakovaně z okolní krajiny, nebo zde prostě trvale žijí.

Co je **dobrá zpráva**? Ve městě není patrné, že by byl přemnožený konkrétní živočišný druh, nebo trvalá nerovnováha ve výskytu divokých zvířat. To dává dobré výchozí podmínky pro zachování pestré druhové skladby zvířat. Není zde vážný problém s městskými holuby, s přemnoženými městskými hlodavci, s invazivními druhy zvířat. A to ani u hmyzu.

Zdravotní stav zvířat je podle průběžného pozorování relativně dobrý, **nejsou zde výskytu vážných parazitů, infekčních nebo virových onemocnění nad očekávatelný stav v ČR** (např. vzteklna, ptačí chřipka....) jsou tu však potenciální hrozby, které nelze podcenit. Odolnost proti vlivu člověka i náchylnost ke zhoršení zdravotního stavu zvířat souvisí s **celkovou odolností, kvalitou životního prostředí a druhovou rozmanitostí**.

Můžou poměrně rychle vzniknout místní výkyvy, nebo nové faktory, které takové problémy u organismů způsobí. Může to být vlivem zavlečení nemoci přes domácí zvířata, nebo přirozenou migrací divokých zvířat z jiných lokalit. Dále změnami podnebí, například dlouhodobým suchem, erozí půdy, nebo lokálním znečištěním. Přemnožení nebo invazivní výskyt může být i z důvodu nedostatku přirozených predátorů, nebo zavlečení nepůvodních druhů.

Těmito jevy se zabývají především vědečtí odborníci nebo studující z vysokých škol, schopní metodicky popsat a vyhodnotit stav prostředí. Například práce na téma [Biodiverzita městského prostředí - Č. Krumlov jako model města světového kulturního dědictví UNESCO \(brownfields, městská zeleň a vybrané příměstské biotopy\)](#) - Marcela Kubátová, JČU, 2015, dokládá nepřekvapivý fakt, že **na neudržovaném brownfieldu je vyšší biodiverzita hmyzu**, než na upravených městských trávnících.

V diplomové práci [Vojenské prostory jako zdroj biodiverzity v kulturní krajině](#) - Martin Votrubec, JČU, 2014 dokládá **větší výskyt různých druhů hmyzu** ve dvou lokalitách **VVP Boletice** a okraji **CHKO Blanský les**.

V dokumentu se zabýváme zvířaty a jejich ochranou ve městě do té míry, kterou jsme sami schopní naplnit, ačkoliv to není naše profese, nebo životní náplň.

Český Krumlov má potenciál **zachovat zvířatům rozmanité životní prostředí a zároveň udržet svůj standard přívětivého, atraktivního sídla i turistické destinace**. Priority turistického komfortu by neměly být ve střetu s opatřeními na ochranu přírody a udržení druhově bohatého biotopu.

K tomu je vhodné přizpůsobit některé lidské činnosti tak, aby vznikl udržitelný přístup k městskému veřejnému prostoru a k pasivní i aktivní ochraně jednotlivých krajinných částí. Dále je vhodné podpořit a udržet ve městě nový **společenský vztah k ochraně přírody na veřejných i soukromých pozemcích a tvorbě nových podmínek pro zachování a obnovu zvířat i rostlin**.

Výzvou je tedy **zlepšit povědomí o stavu přírody a osobní přístup k zachování a zlepšení podmínek pro zvířata ve městě**. Důležité je zejména zapojení dětí s rodiči a mládeže, probuzení jejich vztahu k místní přírodě.

Proto vznikl tento dokument. Pokusí se vysvětlit některé souvislosti a jednoduché principy v soužití a ochraně městské přírody.

Doporučení ochrany drobných zvířat ve městě

1. Divoká zvířata jsou přirozenými obyvateli města.
Žijte s nimi pokud možno v souladu a vzájemném respektu.
2. Nemusíte se o zvířata aktivně starat,
stačí když jim nebudete vědomě, nebo nevědomě ubližovat.
3. Nesnažte se ochočit zdravá divoká zvířata.
Radujte se, že zůstanou divoká.
4. Žádné zvíře není zcela špatné. Může žít jen v nesouladu s lidmi.
Lidé zvířatům přisuzují vlastnosti, které ale zvířata nemají.
5. Domácí a divoká zvířata se mohou dostat do střetu.
Zamezte tomu včas ve prospěch všech. **Budte odpovědní chovatelé**
6. Chraňte prostředí zvířat tak, abyste tím nevytvářeli konflikty s lidmi.
Harmonizujte zájmy lidí, divokých zvířat a životního prostředí
7. Vaše opatření mohou stát peníze, práci a volný čas. Je uspokojující,
když se **výsledky projeví zdravou a pestrou přírodou.**
8. Upravte své pracovní procesy kolidující se základní ochranou zvířat
Vysvětlete zaměstnavateli, kde vzniká problém a jak ho zmírnit.
9. Pokud něco nevíte, ptejte se, nebo informujte se od kvalitních zdrojů.
Situace a události řešte s Městským úřadem a odpovědnými lidmi
10. Dodržujte platné zákony o ochraně zvířat. Nemůžete s divokými
zvířaty svévolně nakládat, **konejte jen v minimální a nezbytné míře.**

Kontakty

Pokud zjistíte něco vážného se zvířaty, nebo jejich životním prostředím, především zjistěte komu patří pozemek na kterém se událost stala. To zjistíte online s pomocí [Katastrální mapy](#). Pozemek přesto může být pod správou někoho jiného, kdo si jej pronajal, nebo propachtoval. Vodní toky a blízké okolí toků spravuje [Povodí Vltavy, s. p. České Budějovice](#). Pozemní komunikace spravuje [Správa a údržba silnic Jihočeského kraje](#). Železniční trať spravuje [Správa železnic](#).

Záchranné stanice divokých zvířat

Web záchranných stanic pro celou ČR: <https://www.zvirevnouzi.cz>

Rozovy u Temelína

Záchraná stanice pro Český Krumlov:

<https://www.zvirevnouzi.cz/zachranne-stance/rozovy-u-temelina/>

- tel.: 602 112 143
- e-mail: info@zoohluboka.cz
- web stanice: www.zoohluboka.cz

Záchranná stanice pro **veverky: PINKY** (operační radius východní střední Čechy)

- <http://www.veveratka.cz>

Informace o **netopýrech** a hotline - [ČSOP Nyctalus](#)

Veterinární ordinace v Českém Krumlově

- Veterinární ošetřovna, Šumavská 506, ČK tel: **602 394 790**
- Veterinární ordinace pro psy, kočky a exoty, Urbinská 140, ČK, tel: **380 726 089**
- Veterina U Beránků, Budějovická 14, ČK, tel **724 757 931** <https://www.uberanku.cz>
- Veterinární lékař, Plešivecká 306, ČK, tel **723 158 412**
- Zverex "U hada" MVDr. Vladimír Vašíček, Spojovací 192, ČK, tel: **606 957 697**
<https://zverex-u-hada.webnode.cz/kontakt/>
- Veterinární ordinace, Okružní 311, Kájov, tel: **724 038 433**, <https://www.vymari.cz>

Nejdřív se telefonem zeptejte, zda veterinář dokáže ošetřit konkrétní zraněné zvíře.

Organizace zabývající se životním prostředím mimo ČK

[Oblastní inspektorát České inspekce životního prostředí](#) - České Budějovice

- kontaktujte pokud jste zjistili vážné porušení zákona, závažné ohrožení nebo úhyn zvířat, nebo újmu na zdraví zvířat nebo rostlin nějakou institucí, nebo při činnosti v městě i krajině - devastující výstavba, podezřelá práce v lese, neadekvátní zásah v zemědělství. Může se týkat i ničení hnízd na budovách, v budovách, na stromech, týrání zvířat... Při kontaktu si připravte informace o místě, času, rozsahu, fotografie, případně svědky.

[Správa NP a CHKO Šumava](#) - Vimperk,

- kontaktujte ohledně záležitostí v prostoru NP, CHKO Šumava

AOPK, [Správa CHKO Blanský les](#) - Vyšný

- kontaktujte pokud zjistíte překračování zákona v prostoru CHKO Blanský les (Kleť) a souvisejících Přírodních parků, vážné narušování životního prostředí zvířat v jakékoliv roční době, podezřelé ničení biotopu včetně vypalování porostu, poškozování hnízd ptáků, ale i hmyzu (vosy, sršni) apod.

[Lesy Města Český Krumlov s.r.o.](#) - sídlo Domoradice

- organizace podřízená MÚ Český Krumlov, kontaktujte pokud zjistíte újmu lesní zvěře, nebo podezřelou situaci v lesích kolem Českého Krumlova, například oblast Dubík.

[Lesy ČR - Lesní správa Vyšší Brod](#) - sídlo Domoradice

- hospodařící organizace spravuje lesy v majetku státu.

[Vojenské lesy a statky s.p. - Divize Horní Planá](#)

- týká se lesa spravovaném v Boletickém vojenském prostoru.

[Okresní myslivecký spolek Český Krumlov](#) - sídlo Domoradice

- týká se například situací, kdy se na silnici mimo město střetne auto s lesní zvěří (srnka, jelen, divočák, liška, zajíc...a zvíře **je zraněné a uteče, nebo nepřežije**) Účastník nehody by měl oznámit nehodu a pokud má mrtvé zvíře, tak zvíře předat. Myslivec spolku se může pohybovat i v soukromém lese, pokud je v jeho konkrétním revíru.

Nejčastější hrozby týkající se divokých zvířat:

- podmaňování a **přehnaná kultivace zeleně** pod kontrolou člověka na úkor vyváženého a druhově pestrého biotopu
- snižování počtu a kondice zvířat **nevědomou lidskou činností**, individuální i profesionální
- **dopravní nehody**, střet se zvířaty na rušných komunikacích
- **nepochopení** a nerespektování přirozených životních cyklů zvířat lidmi
- neznalost zákonů o ochraně ohrožených druhů zvířat, rostlin, nebo krajiny

Proč nedávat divoká zvířata do útulku pro nalezená domácí zvířata?

Jsou tu **rizika hygienická, zdravotní**. Zvíře, které nemá vyšetření na infekční nemoci by mohlo být rizikovým přenašečem nemocí, nebo parazitů na jiná zvířata v útulku. Může se týkat například vztekliny, ptačí chřipky, nebo jiných chorob. Při kontaktu se zvířaty vždy dodržujte minimální hygienická opatření, tj. dotýkejte se alespoň v rukavicích.

Divoká zvířata jsou mnohdy chráněná a citlivá na setkání s lidmi, proto je nelze jen tak umisťovat do klecí, nebo výběhu blízko jiných zvířat. Divoká zvířata jsou přítomností člověka, nebo psů stresována. Psi, kteří jsou již umístěni v útulku především **štěkají**. Nemá smysl zadržovat divoké zvíře v místě, které jim kromě jiné újmy na zdraví ještě vytváří stres.

Pokud je zvíře zraněné nebo nemocné, je potřeba ho **ošetřit u veterináře**, pak uložit na místo, nebo do **útulku pro divoká zvířata**, kde budou především v klidu. Zkušení chovatelé mohou zvíře vyléčit doma, ale léčbu konzultovat a uzdravené zvíře pustit do volné přírody. **Pokud to stav zvířete dovolí a je bez jiného rizika.** U drobných zvířat to je snazší než u větších. Například mladé lišky se po kontaktu s člověkem těžko vrací do přírody a mnohdy zůstanou v péči člověka po celý život.

Proč nemít zraněná divoká zvířata v kontaktu s hospodářskými zvířaty?

Ze stejných důvodů, tedy hlavně rizika možného přenosu nákazy.

Ptáci ve městě - výskyt, krmení, hnízdění, ochrana

[Mapa rozmístěných krmítek a budek v Českém krumlově](#)

dobrovolné mapování krmítek za účelem zjištění, v kterých lokalitách je krmítek a ptačích dostatek a v kterých méně, nebo nejsou žádné. Tato mapa je průběžně doplňována.

Proč krmit zpěvné ptáky

- protože ptákům **ubývá přirozené prostředí** k hnízdění i **obživě** ať už v otevřené krajině nebo ve městě, hledají proto alternativní potravu, mnohdy odpadky. Z nich se pak zhoršuje jejich zdravotní stav. Proto je lepší nabídnout ptačí krmivo. O vážnosti situace vypovídá například, že [Ze země EU zmizelo od roku 1980 na 600 milionů hnízdících ptáků](#) (ČTK, 2021)
- protože ptáky stresují i jiné vlivy, takže **usnadněná obživa zvyšuje jejich šance na přežití, úspěšné hnízdění** a hojnou přítomnost
- protože **ptáci přirozeně regulují výskyt létavého i pozemního hmyzu**, také množství různých

škůdců na ovocných stromech. Sýkory například významně přispívají k tomu, že na jabloních nebude přemnožen [obaleč jablečný](#)

Jak krmit zpěvné ptáky

- krmíme například **směsí obilných semen**, slunečnicí, ovesnými vločkami, jablky, lojovými koulemi, sušenými bobulemi k dostání v chovatelských prodejnách

- **lůj a lojové výrobky pro ptáky**. je vhodné kupovat **bez plastové sítky** aby se do nich nezamotali drobní ptáci. Sýkory jsou všežravé, dokáží tedy ozobat i maso

- vhodné je vysazovat keře a stromy, které mají jedlé bobule.

- krmítko pravidelně **čistit** od starých zbytků krmiv. **Zamezit tak šíření parazitů a nemocí**

- na svém krmítku můžete pozorovat zda nejsou ptáci nemocní. Podezření [nahlásit formulářem na webu ČSO](#)

Jak nekrmit zpěvné ptáky

- **nekrmte drobky z bílého pečiva**, vánočkami, plesnivým pečivem, zbytky vařených jídel.
- nečištěné a zanedbané krmítko má riziko přenosu ptačích roztočů a parazitů. Tím ptákům uškodíte víc, než kdybyste je nekrmili
- krmítko v blízkosti velkých skleněných ploch může být rizikem nárazu ptáka
- krmení divokých ptáků v blízkosti chovu domácích zvířat může být rizikové pro přenos nemocí

Krmítka pro zpěvné ptáky

- dbejte, aby krmivo bylo chráněné před deštěm a plísní. Zároveň aby se ptáci nebáli přiletět.. Pokud nechcete krmit holuby, připravte krmítka a krmiva vhodná pro menší ptáky, **zavěšená na větvích a s malými otvory**. Vše lze zakoupit hotové.
- dbejte, aby se ke krmítku nemohla dostat kočka. Umístěním krmítka v dostatečné výšce, bez přístupu ze země, nebo z větve stromů.
- krmítko mohou navštěvovat i veverky, ty ptákům neškodí.

Napájení a zdroje vody

- v létě jsou na místech, kde není blízko voda vhodné k rozmístění **mělké misky**, s vodou alespoň několik centimetrů. například položené na klidné místo zahrady. Může být v misce kámen, aby se lépe ptákům a hmyzu do vody lezlo. Miska většinou **poslouží i ke koupání**. Vodu občas vyměňte a doplňte, když je zjevně znečištěná.

- také v zimě, když jsou mrazy a není dostupná tekoucí voda, mohou ptáci trpět žízní. napáječka pak musí být v místech, kde voda nezmrzne tak rychle. např. u jižní stěny budov.

Co ohrožuje ptáky ve městě

- toulavé, i volně se pohybující **domácí kočky**, které ptáky loví, nebo obtěžují ptáčata v období hnízdění
- **nezabezpečené skleněné plochy budov a zastávek MHD**, do kterých pták narazí v letu
- rychle jedoucí automobily, do kterých mohou zejména mladí nezkušení ptáci narazit.
- **onemocnění** způsobená nevhodným krmivem, mnohdy lidské odpadky
- ztráta přirozených hnízdišť (málo vzrostlé stromy, **nedostatečně vzrostlé keře**)
- místní přemnožení jiných živočichů, kteří jim přímo, nebo nepřímo škodí
- posypová sůl na ulicích v zimě rozežírání nohy ptáků, například holubů

mládě [holuba](#), Horní ulice, Český Krumlov, 2021

Co můžete udělat když objevíte:

ptačí vejce ve vysoké trávě na louce - zanechat na místě, může to být hnízdo

ptačí vejce pod stromem vypadlé z hnízda - pokud je to zjevné a snadné, zkuste vrátit do hnízda. Není bohužel jisté, zda vejce už delší dobu nezastydlo, tedy už se nevylihne. Za pokus to ale stojí.

ptačí holátko bez peří mimo hnízdo - pokud je to snadné, zkuste vrátit do hnízda, dál neřešte. Pokud ho rodiče instinktivně odmítnou z důvodů že by ho neživilly, tak ho z hnízda vyhodí, nebo i zabijí. Krmí především nejsilnější potomky.

mladého ptáka na zemi který nelétá - zanechat na místě, pokud není přímo ohrožen například dopravou, chodci, cyklisty, nebo domácími zvířaty. Ptáčeti nic není, je to OK, rodiče jej budou krmit na zemi. Pokud je to snadné, vysadit na blízkou větev.

hlasité volání ptáka, kterého nevidíte - může to být rodič, který odvádí pozornost jinam od svého hnízda, aby jej ochránil. Dávejte spíš pozor, abyste neopatrností nezničili hnízdo

zraněného ptáka - podle stavu a naléhavosti volejte do záchranné stanice o radu, nebo pomoc. Rozhodnutí o účinné pomoci může být ovlivněno dojezdovou vzdáleností a vážností zranění

omráčeného ptáka u skla - pokud není zjevně zraněný, stačí jej zanechat na chráněném místě, (např. pod keři, anebo opatrně odnést do klidu a temnoty, například papírové krabice s víkem, aby se zotavil z otřesu. Může být v klidu do druhého dne. Nekrmit. Pak pustit.

dravce lovícího domácí drůbež - i v případě napadené domácí drůbeže **neohrožovat**

dravce. Je chráněný, drůbež není. Zkuste ho jen odehnat. Ztráty na drůbeži řešte přes pojišťovnu.

ptáka nemocného, nebo s parazity - oznamte pozorování ČSO [prostřednictvím formuláře](#).

mrtvého dravce, sovu (pouze) - kontaktujte ČSO. více info na webu kabofuran.cz kde jsou kontakty

prázdné ptačí hnízdo na zemi - nemusíte řešit, je pravděpodobně loňské, ptáci si postaví nové. Můžete jej i odstranit, pokud vám vadí.

Kvalitní informace o ptácích jsou na <https://www.birdlife.cz>

Jaké ptáky můžeme vidět v Českém Krumlově a blízkém okolí?

[Sýkora koňadra](#), [Vrabc domáci](#), [Kos černý](#), [Drozd kvíčala](#), [Drozd zpěvný](#), [Brhlík lesní](#), [Rehek domáci](#), [Šoupálek krátkoprstý](#), [Pěnkava obecná](#), [Holub domáci](#), [Hrdlička zahradní](#), [skorec vodní](#), [sýkora modřinka](#),

[sýkora uhelníček](#), [sýkora babka](#), [sýkora parukářka](#), [hýl obecný](#), [zvonek zelený](#), [holub doupňák](#) (vzácně, ale je tu), [holub hřivnáč](#), [poštolka obecná](#), [dlask tlustozobý](#), [drozd brávník](#), [čížek lesní](#), [vrabec polní](#), [rehek zahradní](#), [červenka obecná](#), [strnad obecný](#), [mlynařík dlouhoocasý](#), [žluna zelená](#), [žluna šedá](#), [žluva hajní](#), [strakapoud velký](#), [sojka obecná](#), [straka obecná](#), [špaček obecný](#), [králíček obecný](#), [střízlík obecný](#), [pěnice černohlavá](#), [slavík obecný](#), [konipas horský](#), [konipas luční](#), [sedmihlásek zpěvný](#), [budníček menší](#) i větší, [vlaštovka obecná](#), [jiříčka obecná](#), [rorýs obecný](#), [ťuhýk obecný](#)

Pro pozorování ptáků využijte zkušenosti přátel, dětského kroužku, skupiny, nebo členů rodiny. Chcete-li ptáky poznávat na vycházkách, neberte s sebou pejsky.

Ochrana ptáků před nárazy do skel

Na fotce není účinná ochrana proti nárazu do skla. Autobusová zastávka Vyšný, 2021

Pro účinnou ochranu proti nárazu je potřeba polepit **celé plochy skel** neprůhlednými samolepkami. Musí být ale v dostatečném množství a v malých odstupech zhruba 10 cm. Ptáci se pak sklu vyhnou. Více info o charakteru samolepek má [ČSO](#) na webu [Zastávky](#) nebo na <http://www.ochranaptaku.cz/>

jsou dva typy samolepek:

- **viditelné**, v jakékoliv barvě a tvaru. nezáleží na tom, zda je to silueta dravce
- [UV samolepky](#), které jsou pro člověka průhledné ale ptáci je vidí

Polep je vhodný také na **budovy s velkými skleněnými plochami**. Umístění samolepek na budovách by měla realizovat odborná firma, především kvůli pohybu ve výškách.

soukromá budova s pokusem o polep skla, Český Krumlov, 2021

UV samolepky si můžete umístit i na **vlastní okna svého domu**, pokud uznáte, že je tam riziko nárazu ptáků. Větší ptáci mohou okno i rozbít a tak bývají samolepky levnější, než nové okno. **Účinnost UV samolepek je zhruba 2 roky**, pak jejich efektivita v ochraně proti nárazu klesá.

Hnízdění dravců, sov na sídlišti, na balkonech, výškových budovách

Dravci se vyskytují v blízkosti lidských sídel proto, že zde mohou mít příležitost k obživě. Nejčastěji když se například vyskytují na sídlištích **holubi, nebo myši**, zemní hlodavci. Pro dlouhodobý výskyt dravců je ale potřeba splnit více podmínek. Například vhodné místo

pro **hnízdění na vysokých stromech**. Když je nedostatek přirozených hnízdišť, někteří dravci hnízdí na lidských sídlech, třeba na panelácích.

Pokud se na vašem **balkoně** rozhodne zahrnout dravec, například [poštołka obecná](#), nebo jiný dravý pták, **pokuste se jim v tom nebránit**. Hnízdění trvá jen část roku, po kterou budete mít unikátní možnost pozorovat z blízka vychovávání mláďat.

- **neničte hnízdo**. Nestresujte dravce nadměrnou lidskou přítomností. Dravci jsou chráněni. Mohou si po čase na vás trochu zvyknout, když poznají, že jim neublížíte.
- zkuste vytvořit soukromí a **klid** alespoň na **části balkonu**, kde je hnízdo
- po dobu hnízdění nepouštějte na balkon domácí zvířata
- **nekrmte mláďata**, to musí zvládnout rodiče
- pokus o ochočení dospělých ptáků se vám nepovede, zůstanou nedůvěřiví
- **upozorněte sousedy** pod vámi, kvůli případnému trusu.
- pokud vám hnízdo vadilo, do příštího roku něco změňte na balkonu, aby nebyl pro hnízdění vhodný. (úprava parapetu, truhlíku, domácí květiny...)
- pokud chcete mít na balkoně dravce, prodávají se i **budky na balkon** nebo parapet. Pevně je přichyťte, aby hnízdo nespadlo i s mláďaty!

Draví ptáci hnízdí na římsách a výčnělcích budov, protože nenachází jiné přirozené hnízdiště na vysokých stromech, nebo skalách. Sovy rády hnízdí v historických nebo zemědělských budovách v podkroví. Jejich přítomnost v blízkosti lidských sídel je **vítaná**, protože svým lovem regulují počty holubů, nebo drobných hlodavců. **Dravci dávají přednost oslabeným, nebo zraněným kusům kořisti.** Menší dravci nejsou hrozbou pro chov domácí drůbeže. Ani velcí dravci nejsou, dobře chráněný kurník není pro dravce dostupný.

Atrapy dravců a sov na budovách

V městech si lidé občas kupují **dřevěné atrapy sedících sov, nebo dravců**. Umísťují je na **hrany střech domů** a očekávají, že atrapy budou pouhou přítomností odhánět menší ptáky, například holuby. To je zbytečné.

Holub sice dokáže rozeznat potenciální predátory, ale zároveň hodnotí jejich přirozené **chování a pohyb**. Jakmile po čase pochopí, že atrapa se nehýbe, není pro něj nebezpečná, přestane se jí bát. Pro **plašení ptáků pomáhají jiné předměty. Takové, které se pohybují, nebo které se blýskají na slunečním světle.** **Nepoužívejte je tam, kde zároveň chcete, aby ptáci hnízdili v budkách, nebo navštěvovali krmítka.**

Vlaštovky, jiříčky, holubi, vrabci

Hnízda [jiříček](#) pod římsou na budově Městské knihovny, Horní ulice, Český Krumlov, 2021

[Vlaštovky obecné](#) nebo [jiříčky obecné](#) jsou stěhovaví ptáci, kteří se rádi vrací na stejné hnízdiště. Pokud si vybudují hnízda pod římsami domů, budou se k nim vracet. Vlaštovky loví hmyz, který chytají v letu. Hnízda staví uvnitř budov splená z bláta a vychovávají v nich i několik mláďat. Jiříčky staví hnízda na fasádách budov pod římsami, nebo nad okny.

- pod hnízdy bude od vlaštovek **nepořádek od trusu**, můžete pod ně připevnit polici, která trus z hnízda zachytí.
- **nemusíte o ptáky pečovat**, ani krmit, pouze jim neškodte, ničení hnízd je pokutováno
- lze koupit i [umělá vlaštovčí hnízda](#) a připevnit uvnitř hospodářských budov pod strop

[Vrabec domácí](#) si občas vytvoří hnízda v omítce, v zahradní pergole, v popínavém břečťanu, v zateplovací izolaci, nebo ventilaci. Můžete upozornit správce domu aby o tom věděl, ale **hnízdo neničit**. Ucpání otvorů s jakýmikoliv ptačími hnízdy, například montážní pěnou, je **trestný čin pod vysokými pokutami**.

Ptačí krmítka - vhodné typy a umístění

V Českém Krumlově jsou na veřejných místech krmítka pro ptáky. Můžete je vidět na souhrnné [mapě pozorování Českého Krumlova](#). Například **na sídlišti Mír**, je podle zpěvu ptáků dobře slyšet, že si ptáci na krmítko zvykli a zdržují se trvale v jeho okolí. Ideální je, abyste krmítka připravili **do míst, kde na ně uvidíte**. Pravidelná kontrola může předejít i situacím, kdy by krmítko začal **obtěžovat nějaký predátor**. Například kočka.

Hnízdění zpěvných ptáků - hnízda, budky, umístění a péče

Zpěvní ptáci běžně dokáží hnízdit v otevřené krajině, ale i v blízkosti lidí. Potíž je ale v tom, že v městském prostředí bývá **nedostatek přirozených hnízdišť v blízkosti obydlí, nebo nedostatek přirozených dutin na doupných stromech**.

Městské upravené keře ptákům příliš nevyhovují, protože jsou pravidelně zmlazovány a jsou spíše jen architektonickou dekorací. **Drobní ptáci potřebují víceleté, rozrostlé keře**, kde si mohou vybudovat hnízdo. Ideálně, když keře v blízkosti poskytují i potravu ve formě bobulí.

Ptáci a architektura

Moderní architektura domů, nebo průmyslových, nebo členitých budov má málo příležitostí k zahnízdění. Starší domy mívají již rekonstruované podkroví a tak jsou tato místa také pro ptáky nedostupná. Zároveň může být ve městských částech zvýšené riziko ohrožením predátory, jako například domácími kočkami, kunami, nebo strakapoudy. Také proto zpěvných ptáků ve městech ubývá.

U nových budov mohou ptáci nalézat příležitost k hnízdění **na instalacích antén nebo solárních panelů**. To je bohužel v konfliktu se zájmem majitelů i servisních společností starajících se o tato zařízení. V případě hnízdění se pokuste být vyjednavčem v zájmu ochrany ptáků, případně se pokuste hnízdo opatrně přemístit. Když brzy najaře zpozorujete, že se pták chystá stavět hnízdo na anténě, vyplašte jej například přivázáním barevného fáborku. Pták si raději najde jiné místo.

Když se budovy opatřují zateplovacími obklady, majitelé mají obavy, aby ptáci zateplení nepoškozovali. Pro některé druhy ptáků se vyrábí **budky, které jsou umístitelné přímo do zateplovacího obkladu**. Ptáci nemají potřebu ničit izolaci, pokud mají k dispozici budku. Ještě lepší je mít budku mimo dům, např. na stromě.

Budky pro ptáky

Vyvěšováním budek a průběžnou péčí o budky se vybraným druhům ptáků lépe hnízdí. Je to účinný způsob, jak udržet v místě ptačí populaci. Také najaře jsou ptáci zranitelní a tak je budka **usnadněním při tvorbě hnízda**. Budky mohou být obsazeny i jinými živočichy, jako například **veverka obecná**, nebo hlodavci, jako je **plšík lískový**. Jejich přítomnost nemusíte nijak ovlivňovat, radujte se, že je budka obydlená. Slouží jim především k přezimování, budku zkontrolujte a vyčistěte až po opuštění, brzy najaře.

Budky vyrábějte podle dostupných návodů, nebo budky kupte hotové. Budka by měla mít vhodné parametry pro konkrétní druh ptáků. Týká se například **velikosti vletového otvoru**, který rozhoduje o obsazení konkrétní velikosti ptáků. Dále vnitřního prostoru budky a výšky vletového otvoru nad dnem budky. Kvalitní informace o výrobě budek jsou na straně [České Společnosti Ornitologické](#) **Nenatírejte budky nátěry**. Mohly by být toxické a nebo **zápachem odradí ptáka od hnízdění**. Budky s neošetřeným dřevem mají sice omezenou životnost, ale za dobu funkčnosti v nich můžou ptáci vychovat mnoho ptáčat. Pro ptáky je **vhodnější nehoblované dřevo**, aby se mohli lépe zachytit stěn.

Budky připevňujte na stromy tak, aby byly ve výšce **nejméně 2-3 metry**. Další podrobnosti o budkách najdete například na [stránce Lesy ČR](#) Připevnění může být buď přitlučením **hřebíky, nebo upevněním s pomocí drátu**, který bude pevný, ale zároveň nebude škrtit kmen stromu.

Při péči o budky které jste sami vyvěsili ved'te jednoduchý záznam o místě vyvěšení, obsazení ptáky, vyvedení mláďat, čištění, opravě, nebo zrušení budky.

Hřebík nebo drát na připevnění - co je lepší?

Pro rozhodnutí co je vhodnější pro upevnění budky, je potřeba uvědomit, jak strom roste a jaký má kmen. Strom má živé dřevo hlavně v části hned pod kůrou, kde proudí míza. Zbytek dřeva v kmeni slouží jako nosné dřevo. Pokud budete šikovní, **jeden hřebík poruší kmen a kůru jen málo, není to pro strom vážný problém**. Prodávají se speciální hřebíky které nereznou a hodí se na přibití budek.

Pokud však použijete pevný drát kolem celého obvodu stromu, je zde riziko, že později **kmen drátem zaškrtnete** a při růstu kmenu bude strom drátem velmi poškozený. V krajním případě může dojít i k **uschnutí celého stromu**. Připevňujte budky tak, aby strom do několika let neuschl. Budky lze **zavěsit i na větev** s pomocí **očka**. Pokud použijete provaz který během roku shnije, je riziko že budka spadne i s ptáky.

Časté chyby při výrobě ptačích budek

- budka je **zbytečně opatřena bidýlkem**, které ptáci příliš neocení, ale predátorům usnadní vybírání hnízda. Místo s budkou by mělo být raději takové, na který nejde snadno vylézt.
- **vletový otvor** má nevhodnou velikost, nebo tvar. tím odradí konkrétní ptáky od hnízdění, Pokud **není otvor oplechovaný**, tak ho predátor zvětší. [Více na webu ČSO](#)
- budka je umístěna na **nevhodném místě**, které ptáci vyhodnotí jako rizikové. Například velký hluk, nebo přítomnost psa na zahradě. Orientace vletového otvoru podle světových stran většinou **nehraje roli**.
- budka je bez pravidelné kontroly. Pokuste se kontrolovat budku **1x ročně** v době kdy je prázdná a případně ji **opravte a vyčistěte**.
- budka je vyvěšena příliš pozdě a pro první rok je neobsazena. Bude čekat až na další jaro. Budky vyvěšujte **na podzim, nebo v zimě**. Někteří ptáci stihnou zahrázdit i vícekrát za rok.
- budka má uvnitř **hoblované, nebo dokonce nalakované dřevo**. Hladké stěny jsou pro ptáčata nevhodné, potřebují se vyšplhat z hnízda, dřevo má být ideálně hrubé, neopracované.

Pro vhodné umístění budek konzultujte **výběr stromů ve veřejném prostoru s MÚ OŽP**, nebo si ověřte, zda strom nebude v budoucnosti pokácený. k dispozici je [mapa na mapovém portálu Českého Krumlova](#). Po vyhledání a označení konkrétního stromu zjistíte jeho **details**

a příznak perspektivy. **Neperspektivní stromy** budou v budoucnosti pravděpodobně **pokáceny**. Další čtení: [Jak na ptačí budky](#) a [Ochrana ptáků](#)

Doporučované dřeviny od ČSO s jedlými plody

[Bez černý](#), [Dříšťál](#), [Tis](#), [Cesmína](#), [Růže šípková](#), [Pámelník bílý](#), [Muchovník](#), [Břečťan](#), [Přísavník](#), [Jeřáb ptačí](#), [Hloh obecný](#), [rakytník řešetlakový](#) Tyto keře a stromy plodí hojně, patří do české krajiny. Pokud nebudou mít ptáci dostatek jedlých plodů, budou se snažit krmit vaším zahradním ovocem, jako je rybíz, třešně, nebo jahody.

Vodní ptáci ve městě - hojní i zranitelní

Vrubozobí ptáci:

[Kachny divoké](#) jsou společenská a nekonfliktní zvířata, kterým nevadí blízkost lidí. Přesto ale respektujte jejich životní styl. Některé kachny tu u vody jsou celoročně, jiné druhy kachen jsou **stěhovavé, každý rok přilétají a odlétají jiné**. Do stejné skupiny vodních ptáků patří také [husy divoké](#) a [labutě](#). Jejich přirozená zimoviště jsou rybníky, i větší vodní toky.

Krmení [kachen divokých](#) a [labutí](#) u řeky nebo na rybníce se nedoporučuje. Kachny se samy přirozeně živí vodními rostlinami a drobnými organismy. **Lidské snahy krmit kachny nevhodným krmivem škodí jejich metabolismu.** Nesrovnávejte toto krmení s krmením domácích zvířat, které jsme my lidé změnili na hospodářské jateční vykrmování. Ani to zdraví domácích zvířat nesvědčí.

Plovoucí molo na Hornobranském rybníku, [kachny divoké](#), Český Krumlov, 2021

Pokud přesto chcete seznámit s kachnami vaše děti, vysvětlujte, že kachny **nejedí to samé co lidé. Uživí se samy po celý rok a s výjimkou mrazivých dnů kachny nestrádají hladem.** Pokud by měly nedostatek potravy, odletí hledat jiné lokality k obživě.

Vodní ptactvo pozorujte nejlépe mimo městskou zástavbu, například na [naučné stezce u rybníku Olšina](#).

Příklad nevhodného krmiva pro [kachny divoké](#): Suchý i rozmočený chléb, pečivo, sušenky. Jakékoliv lidské jídlo, vařené i nevařené těstoviny, včetně vařených zbytků. Argument že “*kachnám to chutná*” není vhodný. Kachny nedokáží rozeznat že tato potrava jim vytvoří zažívací potíže.

Jaké vodní ptáky můžeme vidět v Českém Krumlově?

Volný pohyb [Kachny divoké](#) po vnitřním městě, Český Krumlov, 2021

Brodiví ptáci

[čáp bílý](#) - potřebují pro svůj život vodní plochy a mokřady. Potravou čápů jsou drobní vodní živočichové, obojživelníci. Pokud v blízkém okolí není dostatek vhodných mokřin, včetně otevřené krajiny, nebudou zde ani čápi. Pokud čáp nemá na místě vhodné hnízdiště, může se jim připravit hnízdící platforma na vyvýšeném místě. Nedělejte to sami bez konzultace o vhodném místě a o kvalitě konstrukce.

[Volavka popelavá](#) - vyskytuje se v otevřené krajině nedaleko vodních ploch. ve městě pravděpodobně ne.

[kormorán velký](#) - není ohroženým druhem, pokud jej uvidíte, nemusíte vyvíjet činnost.

Vodní živočichové, ryby a vodní prostředí

mělčina s rybami pod Jelení lávkou, Vltava, Český Krumlov, 2021

Příčiny ohrožení vodních živočichů, obojživelníků a ryb

- lokální **znečištění vody havárií**, nebo náhodnými znečišťovateli
- **necitlivý lidský zásah** do vodního prostředí nebo břehů vodních toků
- zranění nebo úhyn ryb průchodem náhonu vodní elektrárny
- necitlivá likvidace vodních rostlin, rákosin a mokřadů snižující biodiverzitu
- nevhodné vodní toky a jejich regulace = dlážděné vodní koryto, přehrazení
- druhotné efekty vodní nerovnováhy (sinice, snížení kyslíku ve vodě, fosfáty)

Co můžete pro vodní život udělat:

- při zjištění silného **poškození vodního koryta** (rozježdění autem, podemletí břehu atd.) informujte Správu Povodí a majitele pozemku
- při zjištění že **na hladině je nepřírozená látka**, vyfotťte mobilem a informujte PČR. Ovšem pozor, ne všechno může být havárie. V létě bývá **vrstva pylu na hladině z kvetoucích stromů, která je neškodná**.
- při **objevení mrtvých ryb na hladině** - kontaktujte Správu Povodí, PČR ...fotografujte
- při objevení odpadků ve vodním toku - přednostně odstraňte **zdroj akutního toxického znečištění, například nádoby s olejem, palivy, barvami...** Další postup konzultujte a zajištěte aby odpadky byly odstraněny odpovědným subjektem.

lidmi vystavěné kamenné věže na břehu řeky, foto z fotobanky, Public domain

Co nemusíte dělat

- **netvořte svévolně v potocích a řece nepřírozené překážky**, které by výrazně měnily charakter koryta. Nestavte kamenné věže na břehu, nebo uprostřed řeky, nebo potoků. Přesun kamení z koryta totiž může nepříznivě ovlivnit živočichy, kteří pod kameny žijí.
- **neusilujte o přehnanou “úpravu” na vlastních pozemcích s vodním tokem ...** přírodě nesvědčí dokonalá upravenost. Porosty kolem vody jsou přirozeným útočištěm pro vodní život. Příliš regulované koryto potůčku může být problém při jarní tání sněhu nebo prudkých lijácích.
- **“nepomáhejte” vodě, živočichům a přírodě za každou cenu na vlastní pěst.** Příroda si zaslouží ochranu a rozumnou péči, ale vždy je lepší své kroky probrat s někým, kdo má k tomu nejbliž. Může to být místní spolek ochránců přírody, nebo organizace která se tou doménou zabývá. Může vám vysvětlit, že vaše dobře míněné zásahy mohou být neúčinné, zbytečné, nebo dokonce škodlivé.

Shrnující [text o tématu vody na pozemcích podle vodního zákona](#) - na webu ceskestavby.cz

Ve vodách **Malše** v okrese Český Krumlov se mohou vyskytovat **invazivní živočichové**, například **rak signální**. Pokud máte podezření, konzultujte to s OŽP MÚ ČK. [Více info o výskytu](#)

Žáby a obojživelníci - pohyb, místa, doba, intenzita

[Ropuchy](#) v předjaří, období páření, Hornobranský rybník, Český Krumlov, 2021

V Českém Krumlově se pohybují **žáby, ještěrky, nebo hadi** tam, kde pro život mají přirozené podmínky. Žáby se každoročně najaře přesunují z vyšších poloh luk a remízků do nižších poloh, kde je vlhko a voda, nejčastěji potoční tůně, nebo rybníky.

Žáby cestují k vodě. Většinou večer, **za soumraku a v noci**. V noci také chodí žáby za obživou. Pokud jim v tom nebrání překážky, tak se vydají k vodě kolem zdí, přes zahrady, nebo po silnici. Na silnici a v ulicích rezidenčních čtvrtí na okraji města jsou snadnou obětí pod koly aut. **Obraný reflex** před nebezpečím je **strnulost, nebo postoj aby vypadala větší**. Žába tedy neuteče a zůstane na cestě.

Při nalezení **jedné žáby na silnici** ji můžete pomoci tím, že ji **opatrně vezmete do ruky a přenesete na bezpečnější místo** ve směru, kterým žába cestuje. Dotek holou rukou žábě neublíží a ona vám také ne. Nevracejte žabu zpět proti směru cesty, neobracejte ji jiným

směrem. Žába se vrátí k plánovanému cíli. Při velkém množství žab upozorněte na migraci městský úřad. Přechodně lze umístit **výstražnou dopravní značku**, aby řidiči dávali pozor.

Co dělají žáby najaře u vody? Hledají **rákosiny a mělčiny, v kterých kladou svá vajíčka**. Z těch se později vylíhnou **žabí pulci**. Někteří se dožijí až do dospělosti. Po snůšce se dospělé žáby vrací zpět do míst, která jsou pro ně bezpečnější. Jsou to **vlhká místa v zahradách, na loukách, v křovinách a pod stromy**. Máte-li na zahradě jezírko, břeh zahradního jezírka upravte tak, aby z něj případně mohly vylézt zvířata, které do něj náhodou spadnou.

Žábám můžete usnadnit pobyt na zahradě, pokud máte větší zahradní jezírko s možností přístupu ke hladině. **Nesypte do jezírka chemii na čištění!** Pohyb žab přes zahradu usnadníte, když ve vaší **plotové podezdívce bude alespoň malá škvíra**, nebo **drenážní trubka**, kterou mohou žáby prolézt.

[ČSOP eviduje místa, kde se najaře pohybují žáby](#). Lze přidat další pozorované lokality. V Českém Krumlově to je **za zdí zámecké zahrady u silnice směrem na**

Kvítkův dvůr. Další místo je v okolí Hornobranského rybníka směrem od zahrádkářské kolonie. Najaře zde migrují žáby, vyhledávající rákosí na břehu rybníka.

Jaká zvířata tu můžeme vidět?

[Skokan hnědý](#), [Ropucha obecná](#)

Hadi, slepýši, ještěrky a jejich úkryty

Hadi a ještěrky jsou plachá zvířátka, ale také tu s námi žijí. Jsou důležití pro rovnováhu života v přírodě.

Jsou často **obětí** lidské činnosti na zahradách při **sekání sekačkou**, nebo na dopravních komunikacích.

Pokud máte zahradu, připusťte, že tu někde mohou být. Skrývají se pod kameny, mezi zahradním nepořádkem a na prosluněných místech.

Hadník - úkryt pro hady

Chcete-li mít na zahradě nějaké drobné živočichy, vyhradte nějaké **menší místo, kde zůstane "zahradní nepořádek"** Může to být schnoucí **nařezané dřevo, nebo odložené kamení**, hromada hlíny, u toho trochu toho plevele bez dohledu. V takových místech se ukrývají zvířata a pokud o nich víte, tak jim nechte trochu místa k životu. Při úklidu dávejte pozor a objevené zvířátko nechte samo schovat. Nechoťte ho. V krajním případě ho šetrně vložte do kbelíku a odneste kousek dál do bezpečí a nechte na pokoji.

Neodnášejte je příliš daleko (stovky metrů) protože zvířata si vybírají své místo k životu kvůli konkrétním podmínkám, jako je **vlhkost, stabilní teplota, sluneční svit, výskyt potravy...** Vaše nově vybraná lokalita by pro ně nemusela být vhodná. Snažily by se vrátit, cestou přes silnici většinou zahynou. Mohly by se také dostat do prostředí jiného zvířete.

Jaká zvířata tu můžeme vidět?

[Slepýš křehký](#), [Užovka obojková](#)

Měkkýši - jsou doma na suchu i ve vodě

K měkkýšům řadíme **šneky**, a **slimáky** ve všech druzích vyskytujících se ve volné přírodě. A to nejen na suchu, ale i ve vodě. Měkkýši patří do potravního řetězce mnoha živočichů, ať už jde o žáby, ryby, plazi, ptáky, drobné zemní savce jako jsou ježci, jezevci, divoká prasata, ale třeba i domácí zvířata, jako jsou slepice, husy, nebo kachny. Měkkýši se živí rostlinou stravou, převážně listy a stonky.

Šneci a slimáci jsou mnohdy **na zahradách nevítaní** protože dokáží zničit úrodu zeleniny. Některé druhy slimáků jsou nepůvodní, zavlečené a v českém prostředí velmi devastující. Jejich místní **přemnožení** má známé příčiny, jako je nedostatek přirozených predátorů v potravním řetězci. Pokud příčiny nebudou, tak se nepřemnoží. Proto byste měli na svých zahradách vítat **žáby, slepýše, ještěrky, hady, ježky**, Ale třeba i mravence, kteří dokáží najít šnečí vajíčka.

Slimáky můžete na zahradě regulovat s pomocí kombinace přírodních opatření. **Návodů jak je odpudivit, je hojně po internetu.** Kombinace více metod najednou zvýší šance, že se to povede. Nejlepší je zabránit příležitosti kladení vajíček do míst v záhonech a kompostu, tím se líhnutí mladých šneků v příštím roce omezí. Zabráníte tomu například ručním sběrem v období, kdy slimáci kladou vajíčka. **Pozor na příliš silné jedy**, protože ty se mohou dostat do potravy právě ježkům nebo plazům. Na zahradách tedy kontrolujte přítomnost a množství slimáků, ve volné přírodě je pozorujte. Okolí Českého Krumlova je na měkkýše poměrně bohaté.

[Vodní plži](#) jsou v Českém Krumlově známí především jako **obyvatelé rybníků a stojatých vod**. Jsou kromě svého neviditelného života na dně také s dalšími živočichy (kachny, ryby) hostiteli různých mikroskopických parazitů. Snad proto jsou považováni za indikátor problémů s kvalitou vody promítaných na člověka. Také zde stojí zato chápat skutečné příčiny stavu, kdy člověku začnou vodní plži vadit natolik, že je považuje za "škodlivé".

Příčinou je hlavně **živinná a energetická nestabilita rybníčního ekosystému**, v kterém pak dochází k náhlým obdobím nedostatku kyslíku nebo přemnožení vodního života.

Rybníky mají v sobě příliš živin přicházejících z vnějšku a zároveň se v létě rychle ohřívají, protože jsou mělké a pod intenzivním slunečním svitem.

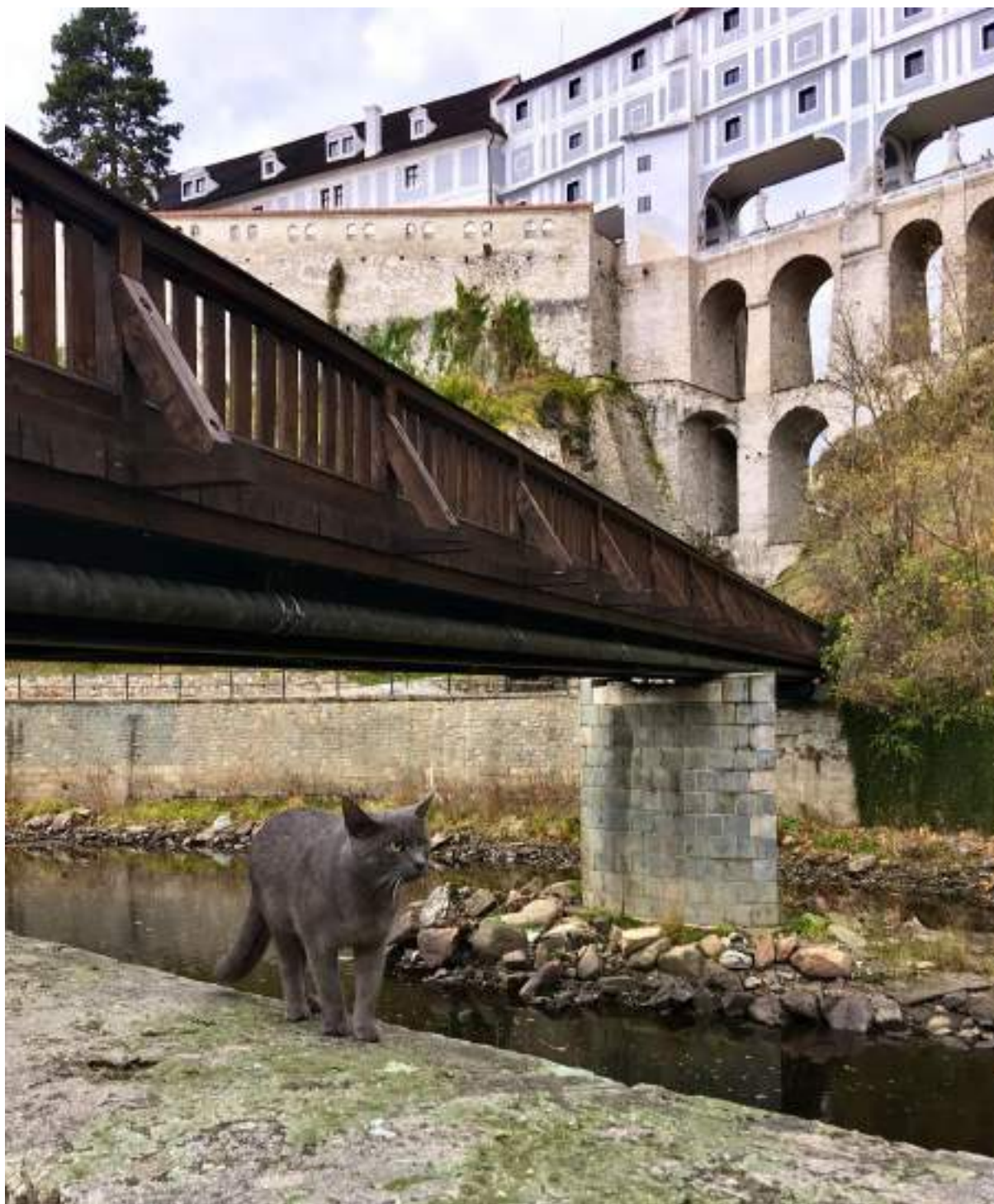
Druhově bohatý ekosystém by se s přemnožením vyrovnal, redukovaný ekosystém to nedokáže. Hlavním průvodním jevem je příliš **sinic s jedovatými toxiny**, jiných vodních rostlin a parazitů ke škodě ryb a člověka. Na toto téma se píše celé knihy a přesto stabilizace vodního ekosystému není tak snadná, jak se zdá. Podívejte se na dokument [Rybníky v nouzi](#) popisující stav jihočeských rybníků.

K příbuzným vodním živočichům patří mlži, konkrétně [škeble rybníčná](#). Pro svůj život vyžaduje čistou vodu, což je u rybníků už poměrně nedosažitelný luxus. Proto patří škeble mezi ohrožené druhy. Mezi nejohroženější vodní živočichy v ČR patří [sladkovodní perlorodky](#), které se také vyskytují v okrese Český Krumlov. Vyžadují čistou tekoucí vodu a přirozený vodní tok. Na záchranu perlorodek probíhají dlouhodobé ekologické projekty na reintrodukci.

Více se o měkkýších v okolí Českého Krumlova dočtete ve sborníku **Příroda** na téma [Měkkýši Blanského lesa ve vztahu k půdě a vegetaci](#) , Vojen Ložek a další autoři, 2021

K dalším, poměrně nevšedním organismům, které můžete vidět ve vodě, patří [bochnatka americká](#). Je to podivný slizký vodní útvar druhu mechovky, který je zejména při dotyku nohou ve vodě měkký a beztvary. Bochnatka vypadá nevábne, ale je naopak citlivá na znečištění, takže se vyskytuje pouze tam, kde je velmi čistá voda. Bochnatku můžete objevit například **na Lipně**.

Kočky domácí - jejich vliv na zvířata venku

[Kočka domácí](#) u Jelení lávky, Vltava, Český Krumlov, 2021

Kočky máme rádi jako domácí mazlíky. Možná jste zvyklí, že necháte svou domácí kočku aby se večer proběhla venku. Víte co kočka venku dělá? **Kočka je spontánní lovec všeho, co se pohybuje**, ráda pozoruje okolí a **v noci také loví**. Častým úlovkem jsou **drobní**

hlodavci, ale také **ptáci, ještěrky, žáby, nebo mláďata** těchto zvířat. Někdy si s nimi kočka jenom pohraje, ale zvíře už to nepřežije.

Pokuste se lépe vědět, co kočka venku dělá a v případě jejího útoku na ptáky ji zastavte. Nebezpečnost koček pro venkovní ptactvo je **ovlivnitelná výchovou od chovatele a majitele kočky**.

Veverky - krmení, hnízdění, ohrožení ve městě

[Veverka obecná](#), městský park Za nádražím, Český Krumlov, 2020

Veverky jsou ve městě jako doma. Pokud mají příležitost obživy v zahradách a parcích, tak jsou tu stálými obyvateli. Veverky jsou považovány v běžném množství za **nekonfliktní a užitečná zvířata**.

Přemnožení veverek, jako je známé v USA, v Čechách není. Zato jejich počty a rozšíření jsou ohroženy různými civilizačními vlivy. Veverky mohou být **obětí silniční dopravy**, nebo při výchově mláďat například **kácením obydlených stromů**. Proto je nutno **před kácením stromy dobře prohlížet, zda v nich nebydlí zvířata**.

Veverky si **staví hnízda v dutinách stromů**, ale můžete jim pomoci v bydlení také přípravou **veverčích budek**. Budky jsou podobné ptačím budkám, ale mají proti nim drobné rozdíly. Nemusí mít vchodový otvor, veverka je schopná si odklopit střechu, když je tak budka postavena.

Veverčí mláďata objevená venku na trávě bez matky, jsou **vždy ohrožená**. Veverčí mláďata rostou stále v hníždě dokud se neosamostatní. Pro detailní radu a pomoc volejte do záchranné stanice.

Více informací o veverkách, jejich chování a ochraně, ale i stavění krmítek a budek se můžete dozvědět na webu [Záchranné stanice pro veverky PINKY](#)

Čím krmit veverky v parku nebo na zahradě?

Veverkám můžete přilepšit na zimu různými českými **ořechy, nebo semeny**. Ořechy nemusí být loupané, neměly by ale být plesnivé, ani solené, ani exotické, které se u nás nevyskytují, nebo jinak připravené pro člověka. Veverky se rády zastaví i na ptačích krmítkách. Nedávejte veverkám do krmítek lidské jídlo, ani extrudované křupky, sladkosti ani kandované ovoce. Nemusíte veverkám sbírat lesní šišky. Veverky si šišky vyberou samy už na stromech, v ideální době, kdy mají akorát zralá semena.

Veverky mají rády i **sušené ovoce, nebo lesní houby**, které si dokáží opatřit samy. Jednotlivé veverky v lesích tedy krmit nemusíte, případné příkrmování lesní zvěře v zimě mají na starosti zaměstnanci lesní správy. S jejich koordinací ale můžete napodzim sbírat kaštiny, žaludy, bukvice a oni je umístí do krmelců.

Krmítka pro veverky se také od ptačích krmítek liší tím, že mohou být zcela zakrytá, uvnitř s krmivem, s odklápěcí střechou. Veverka střechu odklopí, ale ptáci ne.

Co ohrožuje veverky ve městě?

Přirozeným predátorem veverek jsou [kuny](#), [strakapoudi](#), kteří také v Českém Krumlově jsou.

Kuny jsou jedním z hlavních predátorů veverek. Ohrožují jim **hnízda s mláďaty**. Zároveň kunám svědčí městské prostředí, protože tu **nemají vlastní přirozené predátory**. V lesích to jsou lišky, vlci, rysi, velcí draví ptáci, jako např. [orel skalní](#). Kuny se tak mohou projevit ve městě jako agresivní, ale ony jen využívají městské prostředí pro svůj život.

Pro **omezení útoku kun na veverčí populaci** pomohou [dobře připravené budky pro veverky](#), které kuna nedokáže překonat. Veverky v [budkách](#) pobývají i celou zimu, jsou pro ně útočištěm. Musí být tedy z dostatečně silného dřeva. Dovnitř si veverka nanosí izolační materiál, díky kterému jí bude teplo.

Druhým predátorem veverek jsou **strakapoudi**. Také ohrožují veverčí hnízda v době kdy jsou v nich mláďata. Proto pokud stavíte budky pro veverky, měly by být vyztuženy plechem přinejmenším u vstupního otvoru, nebo na dně budky.

Kuny - proč se ve městě zdržují?

Kunám se ve městě daří proto, že zde **nemají přirozené nepřátele (velké dravce)** a jejich životní styl nevyžaduje příliš specifické podmínky. Kuny si dokáží vytvořit **hnízdo i v lidských obydlích**. Škody na majetku dělají většinou, když budují hnízdo. Kvůli tomu nejsou vítanými nájemníky.

Zároveň jsou tak obratné, že je nedokáže člověk snadno chytit. Nepomůžou ani domácí psi jako hlídači. Stále ale platí, že **kuny nejsou zlomyslná ani škodící zvířata**, ony prostě jen tak žijí. Jsou to obratní **lovci malých zemních hlodavců**. Když se kuny ve městě vyskytují, je to důkaz že tam mají úspěšné loviště. Loví například myši, které sice nevidíte, ale přikrmujete je rozházenými odpadky u popelnic. Kuna odpadky nežere, loví spíš živou kořist.

Pokud vám kuny vadí, zkuste kunu odradit tím, že kuna ucítí pach člověka, který ji vadí. Prodává se například sprej na odpuzení kun. **V žádném případě nepoužívejte na lov kun otrávené návnady!** Otrávenou návnadu by mohly náhodou sežrat jiná zvířata, jako **psi, kočky, ježci, nebo i ptáci**.

Jaká zvířata můžeme v městských parcích vidět?

[Veverka obecná](#), [Kuna](#), [Strakapoud velký](#)

Ježci a jejich život ve městě - udělejte pro ně něco

[ježek](#), podrost v městské části Nádražní předměstí, Český Krumlov, 2020

V Českém Krumlově je možné potkat **ježky**. Jsou chráněni, bylo by fajn, aby nebyli ohroženi ještě více, než jsou. Číhá tu na ně několik rizikových situací. Předčasné **úmrtí ježků po celý rok tu snižuje jejich přirozený výskyt**.

Ježci jsou nejvíce **aktivní v noci**. Jejich život je naplněn hledáním potravy. Pokud ježka v noci uvidíte, hledá něco k snědku. Z toho důvodu mnohdy navštěvuje ježek **místa s kontejnery a odpadky**, které kolem nich zůstanou na zemi. **Neodkládejte odpadky se zbytky jídla na zem vedle kontejnerů**. A to ani z důvodů, že schválně chcete zvířatům přilepšit. Jsou pak lákadlem nejen pro potkany, ale i pro ježky, kteří mohou mít z tohoto jídla zdravotní potíže.

Nesnažte se ježky chytat a chovat jako domácí zvířata. Ježčí chov by pro vás byl náročný a pro ježka by to bylo vězení. Pro svůj život potřebuje ježek pohyb po větším území. V krajním případě můžete ježkovi poskytnout ošetření. Po zotavení, nebo najaře, jej opět pusťte do přírody tam, kde jste ho našli.

Máte-li zahradu, mohla by být [obyvatelná i pro ježky](#).

- můžete vytvořit na zahradě domeček pro ježky, neboli **ježkovník**. Jeho [stavba je popsána zde](#) Lze jej také **koupit**.
- nedávejte na zahradu **nástrahy na hlodavce**, například pastičky na myši, nebo otrávené granule. Častou obětí otrávených nástrah jsou právě ježci. I **zraněný čumák od myší pasti** je pro ježka smrtelné ohrožení, protože nemůže přijímat potravu
- **usnadněte ježkům průchod plotem ve vaší zahradě dostatečnou mezerou aby se protáhl**. Mnohdy ježek nemůže přelézt zídka a tak obchází zahrady po silnicích, kde je přejetý auty. Ježek může uhynout i uvíznutím v těsném drátěném plotě. Jeho pohyb skrz ploty je důležitý, neuzivil by se na jedné malé zahradě.

Čím jsou ohrožováni ježci

- silniční doprava, při přebíhání vozovky. Smrtelné události, ježci nemají na vybranou.
- smrtelná zranění na zahradách, pálení listů atd. Lidé jsou neteční k jejich zdraví
- ohrožení matky automaticky zabije všechna nedospělá mláďata, která zemřou hladu
- při přezimování, rizika při nedostatku potravy. Nemají dost zásob na zimní spánek
- vážné problémy z odpadků, otravy. Paběrkují zkažené potraviny
- jiné komplikace životního prostředí - znečištění, rušení životního klidu
- paraziti, nemoci, klíšťata, zhoršený zdravotní stav
- přirozeným lovcem ježků jsou některé sovy, ale ty se ve městě většinou nevyskytují

Ježci a jejich mláďata

Jakmile je ohrožena, poraněna, nebo zabita ježčí matka v době vychovávání mláďat, tak zároveň **nepřežijí všechna její mláďata v úkrytu. I odnášení ježka mimo jeho životní prostředí může ohrozit rodinu. Osiřelá mláďata umřou hladu.**

Pokud byste našli **mláďata ježků** v situaci, kdy víte, že zůstaly bez matky, tak se nepokoušejte starat o mláďata sami, raději **hned volejte do Záchrané stanice**. Odchování osiřelých mláďat ježků je náročné na výběr stravy a pravidelné krmení, většinou byste to nezvládli a ježčata brzy **umírají na podvýživu, nebo na průjmy a zažívací potíže**. Nekrmte ježky mlékem. Přijatelné nouzové krmivo je **masová kapsička pro kočky, granule pro kočky, mouční červi, čerstvá voda**.

Co dělat, když potkáte ježka venku v nepřírozené situaci?

Pokud je ježek na městské ulici, zpomalit, nebo zastavit. Pak jej šetrně **odnést mimo silnici do bezpečí.** Ježek sám ze silnice neuteče, jeho **obranný instinkt je schoulení do klubka.** Tak nejčastěji zahyne.

Pokud je ježek viděný přes den a není plachý, pravděpodobně má vážný zdravotní problém. Může být zesláblý parazity, nebo mít i zlomeninu, to těžko poznáte. Kontaktujte záchranou stanici.

Pokud je ježek na podzim před zimou příliš malý, asi pod 400 gramů, nepřežil by zimu. Rozhodnutí zda ježek zimu přežije bez pomoci záleží i na jeho stáří a dalších životních podmínkách, **není jednoduché to na první pohled posoudit.** Kontaktujte záchranou stanici a sdělte okolnosti nálezů.

Pokud má ježek parazity, klišťata, nebo povrchová zranění, kontaktujte záchranou stanici a dohodněte se, zda mu můžete pomoci. **Zranitelný je ježčí čumák.** Pokud je čumák zraněný tak, že nemůže přijímat potravu, ježek uhynie hladem, přestože mu nic jiného není.

Pokud ježkovi nic není, ale najde ho pes, ježek se bojí a je ve stresu. Ovládněte svého psa a nechte ježka v klidu ať se schová.

Nepokládejte ježkovi na bodliny ovoce. To je nesmysl, který šíří dětské pohádky. Ježek je hmyzožravec a všežravec, bodliny má jako pasívní ochranu, ne pro transport ovoce.

[Podrobné vysvětlení jak pečovat o ježka přes zimu](#) - text na webu MAS Moravský kras

Krtci a drobní hlodavci v zahradách

[Krtci jsou nevšední zvířátka.](#) Pokud máte zahradu se záhonem, nebo udržovaným trávníkem, mohou vás zlobit například **krtiny**. Anebo **škody na záhonech**, nebo u ovocných stromků.

Je rozdíl, zda je na zahradě krtěk, nebo jiný zemní hlodavec. Například [hryzec vodní](#).

[Krték](#) z pohledu člověka nemusí způsobit takové škody na povrchu zahrady jako hryzci, pokud na záhonech uděláte jednoduchá opatření.

Nepoužívejte jedy. Místo nich se pokuste odradit pobyt zemních hlodavců hlukem a vibracemi, které budou slyšet především pod zemí.. Vytvořte jednoduché **větrníky**, například z **PET lahví** které se otáčí ve větru a zapíchněte je na tyči do záhonů v místech, kde vidíte krtiny.

Další tipy a návody [jak šetrně odradit krtka](#) najdete na webu Babinet. na webu [iReceptář](#) je zmíněno jaké jsou **rozdíly mezi krtky a hryzci**. A jací jsou jejich přirození nepřátelé

[Myšice lesní](#), Český Krumlov 2021

Netopýři a jejich noční život - užiteční a neškodní

Netopýři se pohybují městem za šera, poznáte je nejspíše jen podle večerních až nočních hodin a rychlého, neslyšného letu. Přezimovat mohou v opuštěných štolách, sklepích nebo jeskyních se stálou teplotou, někdy i v **dutinách starých stromů**, nebo na půdách domů.

Netopýři se živí nočním létajícím hmyzem, komáry. Při běžném výskytu v přírodě nejsou člověku nebezpeční. Informace, že netopýři jsou nositeli vážných virových onemocnění a mohou tak ohrožovat člověka jsou **relevantní v kontextu zahraničních druhů netopýrů a jejich konzumace lidmi.** V českých podmínkách spíše ne.

Budky pro netopýry

mají tvar **plochého úkrytu umístěného přímo do zateplovací izolace budovy, nebo na zed' domu.** Netopýří budka nemá dno. Netopýři se do budky dostanou zespoda a zachytí se drápky zevnitř za stěny. Proto by stěny měly být z nehoblovaného dřeva. Počítejte s tím, že pod budkou může být netopýří trus. Dají se koupit, nebo je můžete vyrobit ze dřeva. Netopýři neradi mění svá stanoviště, takže budky ideálně umísťujte blízko jejich původního výskytu.

Létající hmyz ve městě - přirozené úkryty a výskyt

Jak je na tom **hmyz, který tu s námi žije?** Zatím je ještě bohatý a různorodý, přesto zranitelný. Všimli jste si, že je hmyzu méně než v dobách našeho dětství? **Hmyzu celoplošně ubývá.** Některé druhy úplně mizí. Hmyz je pro přírodu **důležitý**, je potravou a i on sám reguluje jiný život v mikrosvětě. Podstatná je různorodost a **rovnováha.**

saranče, na dlažbě uprostřed Českého Krumlova, 2021

Co se dá o hmyzu říci? Žádný **hmyz není jen škodlivý**, škodlivý pro člověka je pouze jeho **nerovnovážený výskyt a přemnožení, nebo jeho rozšíření s parazity, které vytváří asymetrické škody**. To má různé příčiny a mnoho z nich jsou **lidské zásahy do krajiny** a dlouhodobé omezování přirozených predátorů hmyzu.

Jak létajícímu hmyzu neškodit a vycházet mu vstříc?

[babočka paví oko](#) na zahradních květinách, Nové Dobrkovice, 2020

[Střevlík fialový](#), Vyšný, 2021

Hmyz podpoříte například **pestrou skladbou kvetoucích i nekvetoucích bylin na svých zahradách a loukách**, které jim umožní žít a využívat jako potravu. Zároveň je důležitá **přirozená vlhkost prostředí**, takže místa, kde je trochu stínu a vyšší porost, který letní slunce nevysuší. Večer pak poznáte, že v trávě cvrkají kobylinky, nebo pod stromy svítí [světlušky](#).

V Českém Krumlově se na veřejných plochách trávníků pokoušíme o **změnu sečení a rozvoj květinových trávníků**. Tato změna pomůže nejen květinám, ale i hmyzu a drobným živočichům, kteří na louce žijí.

Opatření u sečení trávníků by ale mělo být **dlouhodobé** a vědomé. Skládá se z více dílčích postupů. Můžete to napodobit i na vlastní louce, nebo zahradě.

[Tiplice obrovská](#), Horní ulice, Vnitřní město, Český Krumlov 2021

Opatření závisí na vašich možnostech, vlastní péči o pozemky a zahrady. Na zahradách můžete mít upravený trávník, pokuste se ale **sekat trávník méně často**, nebo rozvrhněte sečení tak, abyste sekali trávu **střídavě na menších plochách**. Hmyz se po sečení přesune kousek stranou a nezmizí ze zahrady úplně.

Noční létající hmyz má ještě jednu potíž. Tou jsou **svítící lampy a světelný smog**. Mnoho z nich je ohroženo prostě tím, že [hmyz přilétá k lampám a buď na nich přímo zahyne, nebo neustálým létáním hyne vyčerpáním](#). Pokud můžete, **omezujte svícení svých venkovních lamp** na dobu, kdy je potřebujete, nebo je opatřete slabšími svítidly, nebo opatřete úspornými LED světly, které nejsou všesměrové, jsou chladné, nebo jsou s regulovatelným výkonem.

Housenky na zelenině a škůdci na ovocných stromech?

Housenky často považujeme za škodlivé, zejména když je najdeme na ovocných stromech, nebo ve vlastním záhonu. Housenky jsou pouze **jedním z vývojových stupňů motýlovitého, nebo blanokřídlého hmyzu**. Mezi ně patří také mouchy, noční motýli, neboli **múry**.

Výskyt motýlů nejrůznějších druhů v posledních letech **skokově ubyl o desítky procent**. Nejen v Čechách, ale i jinde ve světě. U některých druhů denních motýlů tak zásadně, až se dá říci, že jde o **místní, nebo plošné vymizení**. Příčiny jsou kombinované, jde o souhrn environmentální **zátěže chemikáliemi v zemědělství, ztrátou přirozeného životního prostředí, změnami podnebí a klimatu**.

Co vám většinou vytvoří největší škody na úrodě? Ani ne tak hmyz, jako nečekané teplotní změny a mikrobiální organismy a plísně. **Teplotní extrém v nesprávný čas. Tyto extrém jsou důsledkem klimatických změn**. Výskyt plísní a houbových spór ve vzduchu souvisí částečně i s úbytkem organického života, který se jimi živí a reguluje je. K vám na zahradu se už dostanou větrem.

Že se housenky vyskytují na konkrétních druzích rostlin je jejich přirozenou specializací.

[Bělásek zelný](#) si zelí nebo kedlubny vybírá proto, že rostliny patří mezi [brukvovité](#).

Brukvovitých rostlin je v ČR velké množství i ve volné přírodě, ale jen **polní plodiny a zelenina rostou intenzivním způsobem na velké ploše**. Proto je snadným cílem pro housenky. Ne proto, že je pro ně zelenina chutná, nebo neošetřená chemickými přípravky.

Rostliny i stromy jsou na přítomnost hmyzích návštěvníků přirozeně připravené, ať už vylučováním vlastních odpuzujících látek, nebo hostováním jiných organismů. Takže v malém množství neuškodí, když housenka dokončí svůj životní cyklus a přitom sežere pár listů. Problém vzniká ve větších množstvích, kdy už hrozí vážné poškození, nebo ztráta

úrody. [Obaleč jablečný](#) se živí vyžíráním plodů, což je v důsledku velmi poškozená úroda.

Regulace hmyzu je v přírodě také zajištěna několika stupni. **Housenky, nebo motýli jsou potravou ptáků.** Přírodním predátorem drobných housenek jsou různé druhy létajícího hmyzu, včetně vos a vosiček. Housenky mohou mít přirozené parazity z mikrosvěta roztočů, které je také omezí a jsou tím častější, čím je populace početnější. Vyšší predátoři jsou například obojživelníci, ptáci, nebo někteří drobní všežravci a hmyzožravci. Například **ježci**.

Ze zpěvných ptáků například [sýkora](#) je nejúčinnějším predátorem [Obaleče jablečného](#). Rozdíl mezi likvidací obaleče sýkorami a lidským opatřením je, že sýkory výskyt škůdce regulují průběžně a dříve, než je pro člověka patrný. Pro sadaře by tedy mělo být důležité,

aby se v jeho sadu **celoročně** držely sýkory a podobní zpěvní ptáci.

Na housenky, které napadají dřevo, jako je [Drvopleň obecný](#) nebo [hrušňový](#) jsou přirozenou regulací ptáci jako jsou [strakapoudi](#), sovy, ale také **netopýři**. Housenky mohou napadat jiné druhy hmyzu jako například [Lumek](#).

[Přástevník medvědí](#), Vnitřní město, Český Krumlov, 2021

Tím je naznačeno, že každý hmyzí organismus je nějak **provázaný s více jinými živými organismy**. V ideálním případě se regulují sami. Pokud dojde k přemnožení, je to většinou nevědomým lidským zásahem a **odstraněním** jiného organismu, k jehož zničení mohlo dojít dříve, nebo nepřímo jinde.

Abychom předešli velkým výskytům housenek na vlastní zahradě, můžeme udělat pasívní, a dlouhodobě šetrná opatření: Záhony se zeleninou **vysévat smíšené a proložené jinými druhy květin, nebo zelenin**. Kontrolovat zeleninu v době kladení vajíček na listy. Pro hmyz bude obtížnější invazivní množení. Například kde jsou mšice, tam pomohou **slunéčka, která se mšicemi živí**. Při objevení škůdců bychom měli pochopit, jak zranitelnost vznikla a podle toho upravit své pěstební postupy. Například obohacením zahrady o další aromatické byliny, které škůdcům nevoní, nebo využitím **foliovníků**. Vyskytující **škůdce v menším množství odstranit ručně**, méně používat chemické postřiky.

[Užiteční predátoři mšic a jak je přilákat na svoji zahradu](#) - Blog Zelená domácnost

Dále v zahradě vytvářet druhově **pestrá společenství stromů a rostlin**. Z podobného důvodu jako u zeleniny. Jednodruhové sady ovocných stromů jsou vždy náchylné na přemnožení škůdců. Pomáhá uhnízdění zpěvných ptáků a přirozených lovců hmyzích škůdců.

Při zjištění většího množství hmyzích škůdců se můžete zapojit do **vědeckého projektu monitoringu invazivních škůdců** [Najdi je](#)

Jak omezit komáry?

Přítomnost komárů v místě je dána vlhkostí a blízkostí větších **vodních ploch, nebo lesa**. **Vlhký biotop je jedním z největších bohatství přírody**. Vysušování močálů bývalo účinné opatření na omezení komárů. Ovšem krajina zcela bez vlhkosti se postupně stane chudou na život. Pasívním opatřením proti komárům v domě jsou **sítě do oken a moskytiery**.

Komáři ale jsou potravou pro ptáky, netopýry nebo obojživelníky. Dá se výskyt komárů na zahradě u vlastního domu omezit tak, aby v době kladení a líhnutí komářích larev nebyla na zahradě volná vodní plocha. Například **nezakryté sudy s vodou**. Komářích larvy se ve vodě vyvíjejí až do dospělosti. Dýchají vzduch když se přiblíží k vodní hladině. Na vodní hladinu v sudu můžete **nalít trochu stolního oleje**, aby vytvořil tenkou vrstvu, přes kterou larvy dýchat nemohou. Pak se ani nevylíhnou.

Přirozeným **predátorem komářích larev jsou drobní hmyzí dravci v potocích**, nebo obojživelníci ve vodních tůňkách a močálech.

Pokud u domu zahnízdí [vlaštovky](#), [jiříčky](#), nebo jiní zpěvní ptáci, tak přispějí ke snížení množství komárů i much v okolí. Netopýři se také živí komáry.

Jaký hmyz můžeme v okolí města vidět?

Například ploštice [Kněžice obecná](#), [Dlouhozobka svízellová](#) vypadající jako kolibřík, hojně rozšířený pavouk [Sekáč domácí](#), motýl [Babočka paví oko](#)

mraveniště [Mravence lesního](#), kde je vlhko, uvidíte i šidélka a vážky.

Klíšťata ve městě - opatření a prevence

[Klíště obecné](#) patří mezi pavoukovce. **Výskyt klíšťat je nežádoucí pro člověka především z důvodů šíření nákaz.** O ochranu klíšťat tedy nejde, je však potřeba pochopit jak se klíšťatům a jejich rizikům vyhýbat.

Nevhodný zákrok proti klíšťatům je **celoplošné a intenzivní sečení trávníků**. Z trávniku se stane prakticky povrch bez hmyzu, **bohužel omezíte tak i přirozené predátory klíšťat** a mnohem více života, který v trávě tvoří důležité rovnováhy. **Redukovaný trávník vysychá**, je náchylnější na budoucí problémy a přemnožení jiných tvorů. Jen proto, že v místě tyto tvorové neměly hmyzí konkurenci.

Klíšťata pro svůj životní cyklus vyhledávají jen některé teplotně optimální organismy. Časté je, že se uchytí na lesních zvířatech, jezcích, ale i na kočkách a psech. Člověk může jejich zachycení **částečně omezit**. Pomohou **odpuzovače klíšťat použité na oděv nebo boty**, které použijete před vycházkou do přírody. Klíšťata například nemají rádi **vitamíny skupiny B**. (B6, B12...) které můžete krátkodobě doplnit v sezoně klíšťat. Cítí je pak v pokožce člověka.

Jak se vypořádává s klíšťaty příroda? Život klíštěte není idylka, takže pokud je příroda bohatá a odolná, klíšťatům se moc nedaří. V přírodě jsou predátoři, kteří je zvolí jako potravu. Přirozenými regulátory jsou některé druhy mikrobiálních organismů, drobní **pavouci** a **mravenci žijící prakticky všude, kde je přirozená louka**. Klíšťata na venkovské zahradě dokáží omezit například **slepice**, nebo jiní **hrabaví ptáci**.

Další informace o klíšťatech najdete například na <https://www.kliste.cz> a na [Wikipedii](#)

I [klíšťata mají nepřátele! \(21. století\)](#) - Svět myslivosti, **2018**,

[Nové přístupy k ochraně mravenců rodu Formica v CHKO Blanský les se zřetelem na jejich ekologické vazby](#) - Veronika Hajerová, JČU, **2010**

Čmeláci ve městě - ochrana a podpora

svépomocí vybudované čmelíny pro čmeláky, se vstupními dvířky, 2018

Čmeláci jsou nejenom krásní, ale i zranitelní. Jsou ohrožení především mizením přirozeného prostředí pro vlastní hnízdění v zemi na remízkách a loukách. Ohrožují je i další hmyzí parazité.

Čmeláci si v přírodě hledají hnízda v zemních dutinách, jako jsou například opuštěné myší díry. Jejich výběr musí vyhovovat pro bezpečnost a klid na vybudování hnízda.

Chcete-li se pokusit pro čmeláky něco udělat, **můžete pro ně postavit čmelíny**, jsou to úly pro čmeláčí hnízda. Slouží pouze k zachování a rozvoji čmeláčí populace, nikoliv k intenzivnímu chovu kvůli medu. Čmeláci mají medu málo, pouze pro svou potřebu.

Začněte nejdříve [studiem jejich životního cyklu](#). Překvapí vás svou jedinečností a mnoha detaily.. Tomu musí být přizpůsoben i jejich umělý chov. Vytvořený, nebo zakoupený **čmelín** musí splňovat parametry, aby se v nich čmeláci zahrnázili. Čmeláci jsou chráněni. Neničte jejich hnízda, pokud je objevíte.

Jak jsou čmeláci užiteční na zahradách?

Můžeme je porovnat se včelami, ale neznamená to, že by byli včelám konkurencí. Čmeláci dokáží opylovat i květiny, nebo květy, které včely opylit nedokáží. Čmelák je velmi pracovitý opylovač, kterému nevadí ani nízké teploty, nebo lehký dešťík. Na rozdíl od včel dokáže **opylovat například zeleninu v uzavřených sklenících nebo folovnicích**. To včelám nejde, včely potřebují k orientaci slunce. Jelikož čmelák vydává svým pohybem mnoho energie, potřebuje vydatný přísun potravy, tedy i množství květů s nektarem.

Čmeláci jsou **citliví na chemické látky** na zahradě. Tam, kde používáte chemii, tak čmeláci nebudou. Pro čmeláky může být ohrožením i vysazování nepůvodních, okrasných stromů, které sice kvetou, ale jejich nektar nebo pyl není tak energeticky výživný. Čmeláci a včely je sice budou instinktivně opylovat, ale s nedostatkem energie se létáním vyčerpají a uhynou. Pod stromy pak můžete vidět mnoho mrtvých čmeláků.

Včely ve městě - chov, podpora a opatření

soukromý chov včel v úlech, Nové Dobrkovice, 2020

[Včela medonosná](#), kavárna v centru Českého Krumlova, 2021

Včely medonosné známe především jako chovná včelstva, o které se starají včelaři. Pro včely je podstatný **pyl jakéhokoliv původu**, nejen z květin, ale i z kvetoucích listnatých a jehličnatých stromů.

[Včelařsky významné pyloidární rostliny jarního a časně letního aspektu na území severní části Blanského lesa](#) - Michaela Zídková, JČU, 2013

Kromě včel medonosných žijí také [včely samotářky](#), jsou to jiné druhy než [včela medonosná](#) s jiným životním stylem a sociálním chováním. Včely samotářky nepřinášejí člověku med. Přesto jsou pro pestrost přírody a opylování květů důležité.

Opatření, které můžete pro včely rychle udělat, jsou spíše druhotné: Pokud se staráte o

vlastní ovocné stromy, tak v případě postřiku stromů jej aplikujte **večer, kdy včely na stromy nelétají**.. [Včela zasažená chemickým postřikem rychle umírá](#).

Dbejte, aby nebyly v létě ve městě příliš hojné **nezakryté odpadky**, na které včely mohou létat.

Hledají tam sladké nápoje, protože nenachází na blízkou přirozenou luční pastvu. Aby tedy včely a vosy neměly chuť na odpadky, včelám vyhoví **zachování druhově bohatých lučních porostů**. Když je sucho, můžete pro

včely také umístit do zahrady **vodní pítka**.

Jak změnit zahradní trávník na květnatou louku?

Pro zlepšení bohatosti trávníků jsou v prodeji smíšené [travní a luční směsi](#). Pro výsev a pěstování takové nové louky však **budte trpěliví**. Nestačí, abyste novou travní směs semen vysypali na váš dosavadní, pečlivě udržovaný trávník. Váš jednodruhový trávník vyrostl především s odolnými typy trav, které jsou už dobře zakořeněné a tak **nedávají jiným lučním květinám šanci**.

Pro **založení** nové květinové loučky tedy musíte trávník **překopat a obnažit zem**. Výsev provádějte **na podzim**. Růst zahradní, nebo květinové loučky **bude trvat několik let**, než se stane skutečně bohatou. Obsahuje totiž **byliny, které rostou pomalu**, dokáží kvést až po několika letech.

V prvním roce nečekejte okamžité změny. Bude jen slabý růst. Právě to, co považujete za plevel, bude jednou kvést barevnými květy. Květinovou louku **sečte na výšku kolem 5 - 7 cm maximálně 2x ročně, až po vykvetení většiny rostlin**. Kvetou právě proto, aby se k nim dostal hmyz. Posekanou trávu nechte na místě uschnout tak, aby se případná semínka uvolnila a mohla tedy další roky růst. Květnatou loučku můžete další rok doplňovat dalším výsevem a nanejvýš odstraňovat příliš intenzivně rostoucí rostliny, které by později svým množstvím převládly.

Další tipy na změnu trávníku na louku najdete v [článku na webu Magazín zahrada](#)

Hmyzí hotely pro kdejaké brouky

Pro **včely samotářky**, ale i jiný létající hmyz, pavouky, mnohonožky a jiných různých druhů, vyhovuje vyrobení jednoduchých **hmyzích hotelů**. Mohou být z přírodních materiálů a dřeva.

S velikostí a počtem hmyzích hotelů na jednom místě to nepřehánějte. Mohlo by se stát, že i zde vznikne ohnisko hmyzích parazitů, které napadají larvy. To včelám samotářkám i jinému hmyzu uškodí. Vytvořte **raději více menších míst s úkryty** pro různý hmyz. Hmyzí úkryty se často opatřují drátěným pletivem představeným před otvory. Je to pasivní ochrana proti útoku strakapoudů, kteří by ve hmyzím hotelu našli snadnou obživu.

Hmyzí hotely umisťujte kamkoliv, nejlépe do míst, která **budou lehce stíněna před ostrým sluncem**, aby se na slunci nerozpálily. Vysoké teploty od slunce poškodí hmyzí larvy a veškeré snažení s podporou hmyzu je pak zbytečné.

Chroust obecný - je na místě hrůza z přemnožení?

Chrousti bývali v době mládí našich rodičů hrozbou úrody na polích. V poslední době těch přemnožení moc není, ale nelze říci, že už náhlé výkyvy populace chroustů nikdy nebudou.

Jaká je situace s chrousty? [Chroust obecný](#) je ve fázi dospělého velký nemotorný brouk, ale člověka přímo neohrožuje. Může žrát listy, jeho **velké larvy** žerou kořínky v půdě. Jako u jiného hmyzu, jeho **ojedinělý výskyt příroda, stromy i půda v pohodě zvládne**.

Život chroustů je ohrožován zejména dlouhodobou chemií postřiků pesticidy, nebo hnojiv na polích. Přírodními regulátory výskytu chroustů jsou **ptáci a netopýři**. Pokud tedy uvidíte jednu larvu chrousta, nebo pár dospělců, nic se neděje. Ničit je nemusíte. Skutečné přemnožení, které se může stát v létě, je naopak tak intenzivní, že se v tu chvíli také moc dělat nedá. Brzy také skončí, bohužel i se škodami na rostlinách.

Přemnožení se děje cyklicky, souhrou několika souvisejících událostí v přírodě, ať už je to **čtyřletý vývojový cyklus chrousta**, kombinace příhodného počasí, teplot, nedostatku

predátorů v místě kde jsou larvy. Tedy v **lesích, kde chybí zvěř a ptáci živící se larvami**. Chrousti se přemnožují a pak také páchají škody v monokulturních lesních a polních porostech. Podobně jako u přemnožení jiných zvířat je potřeba chápat, že chyba se stala už dříve jinde, než v samotném množství hmyzu. Prevencí je tedy **vysazování smíšených lesů, podpora biologické rozmanitosti. Vaše opatření na zahradě na to nemá vliv.**

Sršni a jejich hnízda - proč bychom se neměli bát

Sršní hnízda mnoho lidí vnímá jako vážnou hrozbu. Proto je lidé často ničí. Časté nedorozumění je, že sršni jsou prý útočné a agresivní. Není tomu tak. [Sršeň obecná](#) je hmyz, který vypadá nebezpečně, ale při **dodržení jednoduchých pravidel většinou člověku neublíží.**

Sršeň je dravý hmyz, který se živí jiným hmyzem, převážně velkými **mouchami a vosami**. Reguluje tak jejich počty a zajišťuje rovnováhu v přírodě. Jedn sršní generace dokáže za léto spořádat desítky kilogramů hmyzu, převážně much.

Sršeň v kontaktu s člověkem je spíše plachá. Při přiblížení sice bzučí a chvíli létá kolem, aby obhlédla situaci, ale pokud si ji nebudete všimnout, brzy odletí. Dejte jí čas na obhlédnutí a nemávejte kolem sebe hned rukama.

Při nečekaném kontaktu s člověkem, nebo nouzové obraně může sršeň použít žihadlo. Intenzita bodnutí může být srovnatelná, nebo i slabší, než bodnutí včely, nebo vosy. Záleží samozřejmě i na psychické a alergické reakci člověka. Přesto je vhodné říci, že sršeň nebude zbytečně útočit a proto není nutné se jí bát. Jen prostě nepanikařit.

Potíž může být s velkým hnízdem, množstvím sršňů, které by podrážděním ohrožovalo vaše neposedné děti, nebo bylo na nevhodném místě. Pro odstranění rizikového hnízda můžete požádat místní hasiče. Je to placená služba. Více informací o sršních najdete na straně [nazeleno.cz](#) nebo na [ekolist.cz](#) a ve videu [Užitečná sršeň obecná 2020 - popularizační dokument z dílny Biologického centra AV ČR](#)

Vícedruhové louky, sady, klidové zóny, zahrady na pomezí města a otevřené krajiny

druhově málo bohatá louka, fotobanka, public domain

O loukách už byla zmínka u výskytu hmyzu v městských parcích a na soukromých zahradách. Aby louky fungovaly jako druhově bohaté společenství i v rámci širšího okolí města, je potřeba vnímat **celý životní cyklus louky**, po celý rok. Tedy **nejen období květu luk**, které je na první pohled nejatraktivnější. Louky tedy chápeme nejen jako estetické záhony pestrobarevných květin. Mají různé a pestré charaktery a využití. Jsou to společenství rostlin a tvorů, které stojí zato chránit.

Louka není trávník

Návody, jak se starat o vlastní zahradní trávník bývají většinou zaměřeny na sečení, hnojení a vytváření jednodruhových trávníků. Tyto návody jsou tedy přesným opakem doporučení k podpoře druhové rozmanitosti. Vhodnější postup a praktické tipy jak podpořit vznik druhově bohatých luk v prostředí města je například na [webu o čmelácích](#). co je dobré pro čmeláky, je dobré i pro louku.

Zde jsou doporučení, bez důrazu ke konkrétním rostlinám. Louky na okrajích města mohou být velmi různé, liší se polohou, nadmořskou výškou, sklonem a orientací ke slunci, stíněním stromy a keři, půdním profilem a kyselostí půdy, hloubkou a úrodností půdy, výskytem místních živočichů, četností a intenzitou spásání, blízkostí vodního toku, blízkostí lesa, ovlivnění větrem a vodní erozí půdy a dalšími parametry.

louka s vysokou diverzitou bylin i hmyzu, Český Krumlov, 2021

S loukami souvisí i konkrétní zvířata, jako opylující i neopylující hmyz, půdní živočichové, plazi, obojživelníci, zemní hlodavci, drobní savci, polní ptáci a dravci, nebo vysoká zvěř, která se na louce občas pase.

I s těmito dispozicemi mohou být louky stále využívané hospodářsky k sečení a produkci sena, nebo pasení hospodářských zvířat. Částečně i rekreačně všem lidem z města.

Mohou plnit roli v **přirozeném zadržení vláhy v místě**. Také mokrá louka, mokřad, mokrý luh bez otevřeného vodního zdroje dokáže **akumulovat obrovské množství vody a uvolňovat ji postupně po celý rok**. Louky mohou být místem k zachování konkrétní biotopové niky, endemických rostlin, nebo živočichů. Mohou plnit rekreační funkce pro blízké okolí. Nevadí, když přes louku vede pěšina nebo polní cesta, potok, keřový remíz, nebo rostou solitérní stromy. To vše spíše obohacuje louku o nové životní příležitosti.

[žluťásek jižní](#) na [chrpě luční](#), louky u Nových Dobrkovic, 2020

Pokud se rozhodnete podpořit druhovou skladbu bylin na svých pozemcích, mějte střídmá očekávání. Bude trvat několik let, než se objeví a uchytí více druhů bylin. Také zdánlivě “divoká” louka si zaslouhuje pozornost hospodáře. Spíše ale tak, aby se později dokázala sama obnovovat a regenerovat při náhlých zásazích.

Pozor však na [přehnané osévání květinovými směsmi, které obsahují nepůvodní](#), nebo zahraniční rostliny. Zdroje na obohacení louky hledejte nejlépe v okolní krajině. Požádejte majitele jiné louky o sklizení trochu vykvetlého sena, z něj vytvořte **suchou travní drť a tu**

vysejte na vlastní louku. Nebojte se, že si přinesete kopřivu... Kopřiva v bohaté louce nepřevládne, kopřiva se uchycuje spíše na druhově chudších místech a tam je jich pak více.

Jaro - období přípravy

jižně orientovaná stráž s divoce rostoucími skalničkami u sídliště Mír, Český krumlov, 2021

Louka se probouzí ze zimy. Vsakuje vláhu ze sněhu, nebo ležící vodu z louží, přirozených **poldrů** a nerovností povrchu, v kterých se drží voda. Proto při obnoveném zřizování květinové louky je vhodné vytvořit také **nové mělké prohlubně**, které zvlíní profil, odliší vlhkost půdy a později se to projeví i v druhové skladbě bylin. Jarní louku není nutné sekat.

Na zemi leží **vrstva loňské uschlé trávy**, která slouží jako půdní pokrýv, a jako organické živiny vracející se rozkladem do půdy.

Léto - období růstu

Od jara probíhá intenzivní růst a přirozená soutěž bylin o úspěch na slunci. Jaká je vhodná péče o louku? Za celý rok by měly být přes vegetační dobu **dvě období, kdy se dá vzrostlá louka posekat**. První **senoseč** je v době vrcholícího odkvětu první trávy a prvního zasychání. Není tedy určeno přesné datum, kdy sekat. Podle počasí a vlhkosti v roce se může vhodné období seče měnit i v rozmezí několika týdnů.

botanická skalka s ukázkou lučních bylin, naučná stezka [Vyšenské kopce](#), 2021

Druhé období je pak v závěru léta, kdy je i druhý porost schopný vegetačního vrcholu a kvetoucí byliny znovu odkvétají, ale ještě nejsou uschlé. Nyní se sečením spíše upravuje objem narostlé biomasy a připravuje se louka na vegetační klid. Pokud louka sousedí s lesem nebo remízky, zachovejte alespoň **úzký pruh nesečené trávy na okraji**. Je přirozeným útočištěm organismů žijících na rozhraní louky a lesa. Občas **upravte vyrůstající náletové dřeviny**, aby se plocha louky každým rokem nezmenshovala. Zarůstání náletem rychle rostoucích keřů nebo stromů (hloh, bříza, akát) je hlavní důvod, proč se majitelům pozemků poskytují dotace na sečení luk. Toto sečení ale musí být znalé a citlivé k situaci.

Sekání otevřených luk a velkých zahrad provádějte **mozaikovým nebo pruhovým způsobem**, s velikostí plochy cca jedné stovky metrů čtvereční. (+/- 10 x 10 metrů) S odstupem asi dvou týdnů, tak aby se mohl létající hmyz částečně přesunout na neposečenou část louky. U hmyzu, který je těsněji připoután ke konkrétním rostlinám je alespoň **menší riziko jejich úplného zmizení**.

Sekání větší louky by mělo probíhat lištovým žacíím strojem. U menší louky například klasickým sečením ruční kosou. Principem je tedy **uřezávání bylinných stonků břitem sekačky** tak, aby došlo k jednoznačnému a ostrému řezu, několik centimetrů nad kořeny. Výška je důležitá proto, aby se neporušilo kořenové lůžko a také aby zůstalo zachováno povrchové mikroklima louky. Potom se tráva i ostatní byliny brzy zregeneruje a obrazí novými výhony z míst, které byly sečením neporušené.

louka spásaná skotem, archiv autora

Louky, které jsou pravidelně spásané hospodářskými zvířaty mohou mít jiný rytmus obnovy a některé se nesečou vůbec. **Kozy, ovce, krávy a koně** spásají rozdílnými způsoby, vybírají si oblíbené druhy bylin a jiným se vyhýbají. Samozřejmě také louku narušují a zdupají a zanechají na ní trus. To ale louce v běžném množství nevadí, **pokud má čas na regeneraci**.

Spásání louky hospodářskými zvířaty prokazatelně podporuje druhovou rozmanitost a to nejen bylin, ale i souvisejícího hmyzu, nebo dokonce ptáků. To se osvědčilo například s loukami a divokými koňmi v Milovicích, na Josefovských loukách u Jaroměře i na jiných takto ekologicky obhospodařovaných lokalitách.

Nevhodné je při sečení tupé užvejknutí, plošné porušení drnu, nebo **rozdrčení stonku těsně u země vysokorychlostní strunovou sekačkou**, která vytváří spíše organickou drť. Velké sekací stroje mají tendenci srovnávat nerovnosti louky do jedné roviny, vahou udusat povrch, což sice usnadňuje další sečení, ale může tak obnažit místa, která začnou více vysychat. Vyjeté koleje po svahu dolů zvyšují riziko pozdější eroze půdy.

Posekanou trávu je vhodné zanechat na louce k **zavadnutí, proschnutí**. Dozrálá semena se tak mohou uvolnit z okvětí a vypadnout do půdy na místě, kde kvetly. Tedy tam, kde je pro ně příznivé prostředí pro další růst. Následuje shrabání a dosušení v kopcích. Okamžité shrabání odvezení posečené trávy není úplně ideální, protože může tvořit dlouhodobý nedostatek pro byliny, které se rozmnožují pouze semeny.

Louky, které mají místy odlišný porost, nebo specifické podmínky vlhkosti, trvalým stínem, případně s převládajícím druhem bylin se dají síci v jiných cyklech, to znamená i častěji, nebo méně častěji. Vždy ale tak, aby mohlo dojít alespoň k částečnému kvetení nejvíce zastoupených bylin.

Podzim - období naplnění

Hlavním cílem všeho živého na louce je **zachování životní kontinuity**. U rostlin je to dozrání semen nebo vytvoření oddenků a jejich přežití do dalšího vegetačního období.

Nedílnou součástí luk jsou zvířata, která na nich žijí trvale, nebo alespoň sezónně. O výskytu zvířat bychom

měli mít alespoň hrubé povědomí a považovat je za součást luk. Zvířata na podzim už vychovala svá mláďata, nebo dorostla do dospělosti a pokud zde žijí celoročně, chystají se na zimu.

Jaké druhy hmyzu můžeme na loukách čekat:

- opylovače (čmeláky, včely medonosné, včely samotářky, motýly, mouchy jiný opylující hmyz)
- hmyz žijící na povrchu a v trávě (kobylinky, světlušky atd)
- hmyz žijící pod povrchem, v zemi (mravenci, ...)
- hmyz vázaný k jinému hmyzu, blízké vodní ploše, nebo vlhku (šídla, vážky, komáři, pakomáři....)
- hmyz vázaný ke konkrétním bylinám, rostlinám, keřům, stromům
- noční hmyz

Jaká divoká zvířata jsou závislá na zdravých loukách

Draví ptáci, nebo některé sovy, jako například [sýček obecný](#) se pohybují na loukách a rozhraních mezi lesem a poli, jsou schopni lovit hlodavce pouze ve vysoké trávě.

Někteří ptáci jako např. [chřástal polní](#) nebo ohrožené křepelky si staví hnízda ve vysoké trávě. Dále tu je škála škála zemních hlodavců, zajíci, mimo město se pase vysoká srnčí zvěř.

Zima - období klidu

Pro louku je požehnáním, když na ní leží sníh. Sníh kryje před vymražením, před vysycháním větrem, nakonec dodá najaře vláhu. Pokud máte louku u dopravní komunikace, bývaly běžné sněhové zábrany, které chránily silnici před tvorbou sněhových závějů. Místo dřevěných zábran může na okraji posloužit i výsadba smíšených keřů, stromů. Budou útočištěm pro další živočichy po celý rok.

*Přestože máte ovocný sad, nebo zahradu plnou suché trávy, **nevypalujte na podzim, v zimě ani v předjaří trávu!** Vypalováním byste zničili všechny zranitelné organismy a ty odolné by stejně zůstaly.*

Jaké zásahy louce prospějí

Pokud na vlastním pozemku máte velké množství jednodruhového porostu, pokuste se zjistit příčinu dominance. Pokud je rostlina je uvedena mezi [invazivními rostlinami](#), konzultujte výskyt a případnou regulaci s Městským úřadem.

Opatrně s rostlinami, které jsou pěstovány v zahrádkách jako okrasné. Může to být například [Křídlatka japonská](#), [Netýkavka žláznatá](#), [Vlčí bob](#), [Bělotrn kulatohlavý](#), [Třapatka dřípatá](#)

[Slunečnice topinambur](#). Tyto rostliny se vyskytují jak v Českém Krumlově, tak v okrese ČK, převážně kolem vodních toků nebo v okolí města.

O invazivních rostlinách v regionu se můžete dočíst v [Monitoring vybraných geograficky nepůvodních druhů rostlin ve vybraných lokalitách Jihočeského kraje \(na příkladu okresů Český Krumlov a České Budějovice\)](#) - Gabriela Korfová, JČU, 2014

[Ekologická studie invazních druhů bělotrnu kulatohlavého \(*Echinops sphaerocephalus*\) a třapatky dřípaté \(*Rudbeckia laciniata*\) v CHKO Blanský les a CHKO Třeboňsko](#) - Eva

Přibíková, JČU, 2011

[slunečnice topinambur](#), svah u Berkovky, Český Krumlov, 2020

Přemnožené invazivní rostliny odstraňujte doporučeným způsobem pro tuto konkrétní rostlinu. **Nevypalujte je v lokalitě, požár bývá horší.** Úspěšné odstranění zpravidla spočívá v kombinaci více kroků likvidace nadzemní i podzemní části rostliny, až do fáze úplné obnovy, nestačí pouze jeden krok. Součástí je i **reintrodukce jiných**, neinvazivních rostlin. Zasetí trávy atd.

[lupinus vlčí bob](#), Přírodní park Cvičák, Vyšný, 2021

Pokud na louce objevíte **přemnožené živočichy**, (například přemnožené housenky, mšice, nebo jiný hmyz ve velkém množství) zaznamenejte jejich výskyt a dejte informaci městskému úřadu a majiteli sousedního pozemku. **Nedělejte další samostatné kroky bez konzultací.**

Při větších zásazích **na vlastní louce** (např odvodnění, zemní úpravy, vytvoření polní cesty, vytvoření zemních rýh) posuzujte vliv změn ke stávajícímu výskytu rostlin a živočichů. Nezpevněná polní cesta, nebo **vyjeté koleje po svážnici** mohou být příčinou **vodní eroze při prvním větším dešti**. Vzniklé vymleté rýhy se špatně zacelují, čím jsou větší.

Otázky a odpovědi

Kteří ptáci jsou chránění?

Jednoduchá odpověď: Za chráněné můžeme považovat **všechny ptáky**. Někteří z nich jsou navíc extrémně ohrožení, například sovy. U mnoha ptáků kteří využívají trvalá hnízdiště, jako např. vlaštovek a jiřiček jsou pod ochranou i **hnízda**, přestože v nich zrovna nejsou ptáci. Hnízda se tedy nesmí ničit ani na soukromých budovách, ani uvnitř budov. Při zjevných komplikacích s hnízdy si vyžádejte doporučení jak postupovat.

Na ptačí krmítko mi chodí ptáci, které krmit nechci! Mám je odehnat?

Neodhánějte je. Zkuste raději připravit více krmítek na různých místech a různých konstrukcích. Pozorujte, kteří ptáci na ně chodí víc a podle toho se zaříďte. Složením krmiva se dá také upravit návštěva ptáků

Když nebudu často sekat trávník, tak budu mít všude samé pampelišky! Jak se jich tedy zbavit?

Kupodivu čím více budete sekat trávník s pampeliškami, tím více jich nakonec budete mít. Pampelišky jsou totiž schopné se rychle obnovit, vykvést a vysemenit v krátké době, několikrát za léto. Rychleji než jiné byliny, které sekáním na trávníku nemají šanci uspět. Proto nakonec omezíte méně odolné byliny a pampelišky zůstanou. V soutěži o prostor na často posekaném trávníku snadno vyhrají. Sekáním se vám nepovede zabránit přenosu pampelišek z jiných míst.

mraveniště [mravence lesního](#) u plotu areálu Nový Dvůr, Vyšný, 2021

Velcí mravenci ze zahrady mi nalezou do domu?

Pravděpodobně ne, jsou to jiné druhy mravenců, které byste mohli doma objevit. Když bude v domě sucho, mravenci do domu nepůjdou. Někteří mravenci si vybírají životní prostředí i podle kombinace půdy a půdních mikroorganismů, například podhoubí. Velcí mravenci lesní už vůbec ne, ti žijí v lese, pod stromy.

Neměli by se holubi ve městech likvidovat?

Holubi a hrdličky jsou ptáci, kteří původně žili v lesích a v otevřené krajině. Pak se jim díky dostatku obživy a nedostatku přirozených hnízdišť zalíbilo ve městech a zde mají v podmínkách blahobytu příležitost se rozmnožit. Pokud by došlo k přemnožení holubů, odpovědnost za jejich regulaci nechte na městu.

[holub domácí](#), Horní ulice, Český Krumlov, 2021

Co je zajímavého na holubech? Lidé si před mnoha lety v Americe mysleli, že holubů je všude dost a je snadné je zabít. Lovili je intenzivně pro maso, až se jim intenzivním lovem podařilo za krátkou dobu vyhubit [Holuba stěhovavého](#), pravděpodobně tehdy **nejhojnějšího ptáka na Zemi**. Z toho vyplývá ponaučení že i zdánlivě hojný živočich se může vlivem člověka stát navždy **vyhubeným**.

Pokud se holubi ve městě množí tak, že začnou obtěžovat trusem a poškozovat památky, lze udělat pasívní opatření: Umístit **na hrany budov ostny**, které zabrání sedání ptáků. Dále je možné podpořit hnízdění menších dravců, jako například **poštolek**, která bude holuby regulovat. Další možností je zřídit obecní (městský) **holubník** kde bude populace holubů hnízdit a pravidelným odběrem vajec se dá omezit jejich přemnožení.

V neposlední řadě je účinným omezením dobrá kontrola odpadků a čistota veřejných ploch, aby se holubi neměli příležitost živit odpadky, například pečivem, nebo vyhozenými potravinami.

Příliš divokých zvířat ve městě dráždí moje psy na vycházce!

Je potřeba být odpovědným chovatelem domácích zvířat a zároveň respektovat i divoká zvířata v přírodě i městě, která jsou tu s námi doma.

přisavník pětilistý, popínavý keř, přirozený úkryt hmyzu i ptáků jako [vrabec domácí](#), Masná ulice, Český Krumlov, 2021

[Zlatohlávek zlatý](#), Vnitřní město, Český Krumlov, 2021

Závěrem

Dokument vznikl jako vysvětlující a doporučující text pro obyvatele Českého Krumlova. Je k dispozici k adaptaci i **jakýchkoliv jiných menších měst a vesnic**, lidem kteří mají k přírodě blízko, ale mohli by mít ještě blíž. Mnoho dobrého můžete vykonat sami, prakticky okamžitě, aniž byste k tomu potřebovali nařízení, nebo peníze navíc.

Nejvhodnější je porozumět, jak to s přírodou ve městě a na vlastní zahradě funguje a pak udělat raději méně, šetrněji k přírodě, nebo téměř nic. Za to dostanete od přírody odměnu tím, že budete mít kolem sebe zdravější a bohatší prostředí.

Přijměte prosím rady jako příspěvek, na kterém se dá jistě mnohé zlepšit.

Tiráž

Příloha k podnětu participativního rozpočtu **Ochrana drobných zvířat ve městě, Český Krumlov, 2021**

Text: Jiří Podhorecký

Konzultace: Martin Střelec, Petr Dobrý, Adéla Kamenská, Gabriela Dobruská

Doporučované weby a zdroje pro pořízení drobného vybavení:

Záznamy pozorování přírody můžete zapisovat do online aplikace [iNaturalist](#) včetně možnosti záznamu přes mobil

Kde nakoupit zboží pro domácí i divoká zvířata?

Český obchod pro nákup různých potřeb a budek: <https://www.zelenadomacnost.com>

Prodej budek pro ptáky a další příslušenství <https://www.kikitiki.com>

Kde se dočtete další tipy jak se chovat ke zvířatům?

Nadace na ochranu zvířat - <https://www.ochranazvirat.cz>

Brontosaurus - Péče o přírodu - <https://peceoprirodu.cz>

[Úkryty pro živočichy](#) (PDF)

Obojživelníci, především žáby

<https://obojzivelnici.wbs.cz/Caste-dotazy-a-tvrzeni.html>

Informace o světelném znečištění

<http://svetelneznecistení.cz/vedci-o-pusobeni-nocniho-svetla-na-hmyz/>

Vypalování trávy a pálení zahradního odpadu

Plošné vypalování trávy a porostů je **zakázáno** hned třemi zákony České republiky. Pálení odpadu na vlastní zahradě je povoleno pod přísnými bezpečnostními opatřeními. [Více na webu HZS](#)

Fotografie k dokumentaci

- Jiří Podhorecký, nebo public domain CC-0

Licence:

- Creative Commons BY-SA-NC CZ 3.0

(text může kdokoliv šířit a změnit pro podobná použití ve svém městě, uvede původní zdroj)